

**TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA
ORTAK KELİMELEER**

Gous Mashkooer KHAN

**Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK
2014
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Gous Mashkoor KHAN

TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK KELİMELEER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK**

ERZURUM-2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

07.08.2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Kelimeler**" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Gous Mashkoor KHAN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK danışmanlığında, Gous Maskhoor KHAN tarafından hazırlanan bu çalışma 07 / 08 / 2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hüseyin BAYDEMİR

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 07 / 08 / 2014

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
GİRİŞ	1
I. DİL VE KÜLTÜR	1
A. DİL NEDİR?	1
B. KÜLTÜR NEDİR?	1
1. Kültürün Unsurları Nelerdir?	2
a. Dil	2
b. Din	2
c. Gelenek ve Görenek	2
d. Sanat.....	3
e. Dünya Görüşü.....	3
f. Tarih	3
C. KÜLTÜR TAŞIYICI OLARAK DİL	4
II. TÜRK DİLİ	5
A. YAPI BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ.....	5
B. TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ.....	6
1. Hint-Avrupa Dilleri Ailesi.....	6
2. Hami-Sami Dilleri	6
3. Bantu Dilleri	7
4. Çin-Tibet Dilleri.....	7
5. Ural-Altay Dilleri	7
C. KONUŞMA DİLİ, YAZI DİLİ	8
D. DİLBİLGİSİ.....	9
E. TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIKLARI YAZILAR.....	11
F. TÜRKÇE'NİN TARİHİ GELİŞİMİ	12
1. Altay Çağı.....	12
2. En Eski Türkçe Çağı	12

3. İlk Türkçe Çağı.....	12
4. Eski Türkçe Devresi	13
5. Orta Türkçe Devresi.....	13
6. Yeni Türkçe Devresi.....	13
7. Modern Türkçe Devresi	13
a. Batı Türkçesinin Gelişimi.....	14
G. TÜRKÇENİN BUGÜNKÜ DURUMU VE YAYILMA ALANLARI	14
1. Türk Dilinin Lehçeleri.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. TARİHÎ TÜRK-HİNT İLİŞKİLERİ VE TÜRKÇE-HİNDİSTANCA İLİŞKİLERİ	17
1.2. TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜN HİNDİSTAN UYGARLIĞI'NA ETKİSİ.....	27
1.2.1. Tarihi ve Kültürel Etkenler.....	27
1.2.2. Kelime Hazinesi	31
1.2.3. Mimarlık.....	35
1.2.4. Edebiyat.....	37
1.3. TÜRKÇEDEN HİNTÇE-URDUCAYA, HİNTÇE-URDUCA'DAN TÜRKÇEYE GEÇMİŞ KELİMELER	42
1.3.1. Türkçe ve Hintce-Urducada Ortak Kelimeler.....	43
1.4. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK FARŞÇA KELİMELER	44
1.4.1. Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Farşça Kelimeler	44
1.5. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK ARAPÇA KELİMELER.....	49
1.5.1. Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Arapça Kelimeler	49
1.6. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK AVRUPA DİLLERİ KELİMELERİ	55
1.6.1. Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak İngilizce Kelimeler	55
1.6.2. Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Fransızca Kelimeler	68
1.6.3. Diğer Dillerden Gelen Türkçe ve Hintce-Urducada Ortak Kelimeler	71
SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA	79
ÖZGEÇMİŞ.....	81

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK KELİMELER****GOUS MASHKOOR KHAN****Danışman: Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK****2014, 81 sayfa****Jüri: Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK (Danışman)****Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN****Doç. Dr. Hüseyin BAYDEMİR**

Güney Asya, zaman ve mekân açısından çok sayıda dil ve alfabenin çıkışlarını görmüştür. Urduca bugün ortaçağ tarihi geçmişin ürünüdür ve Genç Hindistan ve Pakistan hem de resmi statüsüne sahiptir. Dilin tarihsel yolculuğuna göz attığında, 11inci yüzyıldan veya muhtemelen daha önceden bölünmemiş Kuzey Hindistan'ın hem Müslüman hem de Hindi nüfusu tarafından kullanılmaya başladığı ve Türk dilinde ordu anlamındaki "Ordu" olarak ima edildiği görülmektedir. Urdu dili ve edebiyatı üzerine yapılan tarihyazımsal çalışmalar; bu dilin büyük ölçüde ordu ve askeri kamplarda konuşulduğunu ve Türkçe, Moğolca, Sanskritçe, Hintçe, Farsça ve Arapça dillerden kelimelere sahip olduğunu göstermektedir. Bu dil, Delhi Sultanlığı (1206-1526) ve Babür İmparatorluğu (1526-1858) dönemlerinde daha katı surette gelişti. Dil büyümesinde büyük bir değişikliğin; Delhi Sultanlığının Deccan Yaylasının güneyine doğru genişleme sırasındaki edebi dilin güneyde konuşulan diller, Pencap ve Haryanvi, ve Sufi ile mahkeme kullanımı tarafından etkilenmesiyle ortaya geldiği görülebilir. Dil, değişik olarak Hintçe, Hindavi ve Dehlavi şeklinde biliniyordu. En eski şiirler 15. yüzyıla kadar uzanır ve Urdu Dilindeki şiirin altın dönemi 18. ve 19. yüzyıllar arasında idi. Urdu Dilindeki dinsel nesrin ortaya çıkışı birkaç yüzyıla kadar uzanırken seküler yazımın ise 19. yüzyıldan itibaren geliştiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, Türk dilinden birçok kelime Urdu diline geçmiştir.

"Türkçe ve Hintçe-Urdüca arasındaki ortak kelimeler" başlıklı bu tez çalışması; Hindistan'da yer alan yirmi iki kütüphane ile Türkiye'deki dokuz kütüphanede birincil ve ikincil kaynakları bulma amacıyla yapılan bir yıllık bir araştırma ve inceleme sonucudur. Bu kaynakça sayesinde Türkçe ve Urduca dilleri arasındaki paralellikler ve ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında Giriş, Türkçe'den Hintçe-Urdücaya Hintçe-Urdücadan Türkçeye Geçmiş Kelimeler, Türkçe ve Hintçe-Urdücada Ortak Arapça Kelimeler, Türkçe ve Hintçe-Urdücada Ortak Farsça Kelimeler, Türkçe ve Hintçe-Urdücada Ortak Avrupa Dilleri Kelimleri olmak üzere 4 bölümden oluşan bu eser oluşturulmuştur. Çalışmanın giriş bölümü, Dil ve Kültür, Tarihi Türk-Hint, Türkçe Hintçe ilişkileri, Türk dili ve kültürünün Hindistan uygarlığına etkisi; birinci bölümü, Türkçe'den Hintçe-Urdücaya, Hintçe-Urdücadan Türkçeye geçmiş kelimeler; ikinci bölümü, Türkçe ve Hintçe-Urdücada ortak Farsça kelimeler; üçüncü bölümü, Türkçe ve Hintçe-Urdücada ortak Arapça kelimeler; dördüncü bölümü, Türkçe ve Hintçe-Urdücada ortak Avrupa dilleri kelimeleri ile ilgili bilgileri içermektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında her konuda yardımlarını esirgemeyen, tecrübelerinden ve özel kütüphanesinden faydalandığım ve olumlu eleştirilerde bulunan danışman hocam Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK'a özveri ve sabırlarından dolayı teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Aileme, kız ve erkek kardeşlerime, Jawaharlal Nehru Üniversitesi'deki öğretmenlere ve meslektaşlarıma ve bütün dünya üzerindeki bilgin arkadaşlarıma içten teşekkürlerimi sunarım.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Hintçe, Urduca, Ortak Kelimeler.

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE COMMON WORDS BETWEEN TURKISH & HINDI-URDU LANGUAGES****GOUS MASHKOOR KHAN****Supervisor: Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK****2014, 81 sayfa****Jury: Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK (Supervisor)****Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN****Doç. Dr. Hüseyin BAYDEMİR**

South Asia has seen emergence of numerous languages and scripts in time and space. Urdu today is the progeny of medieval historical past and enjoys the official status both in Young India and Pakistan. A peep into its journey suggests that since inception i.e. 11th century or probably earlier it was brought to use by both Muslim and Hindu population of undivided north India and was referred as “*Ordu*” meaning army in Turkish language. Historiographical studies on Urdu language and literature suggests that it was largely spoken by the army and in the military camps and has words from Turkish, Mongolian, Sanskrit, Hindi, Persian and Arabic. It developed more decisively during the Delhi Sultanate (1206–1526) and the Mughal Empire (1526–1858) periods. A sea change in the growth of language is visible when Delhi Sultanate expanded south to the Deccan Plateau, the literary language was influenced by the languages spoken in the south, by Punjabi and Haryanvi, and by Sufi and court usage. The language was variously known as *Hindi*, *Hindavi* and *Dehlavi*. The earliest verse dates to the 15th century, and the golden period of Urdu poetry could be understood between the 18th–19th centuries. Urdu religious prose goes back several centuries, while secular writing flourished from the 19th century onward. As a result, lots of words from Turkish language passed to Urdu language.

The present thesis entitled “The common words between Turkish and Hindi-Urdu Languages” is an outcome of one-year research and investigation has been from twenty-two libraries in India and nine in Turkey for hunt of relevant primary and secondary sources. My working bibliography helped me to identify the parallels and relationship between Turkish and Urdu. These findings are now translated into the present monograph which consists of four sections: Introduction, Words journey from Turkish into Hindi-Urdu and from Hindi-Urdu into Turkish; Common Arabic Words in Turkish and Hindi-Urdu; Common Persian Words in Turkish and Hindi-Urdu; Common European Languages Words in Turkish and Hindi-Urdu. These main chapters comprises of sub-chapters related to “Language and Culture”, “Historical Turk-Indian and Turkish-Hindi-Urdu languages relationships” and “The effect of Turkish language and culture on Indian civilization” in the Introduction chapter, “Words journey from Turkish into Hindi-Urdu” and “Words journey from Hindi-Urdu into Turkish” subchapters in the first chapter, “Common Persian Words in Turkish and Hindi-Urdu” subchapter in the second chapter, “Common Arabic Words in Turkish and Hindi-Urdu” subchapter in the third chapter and Common European Languages Words in Turkish and Hindi-Urdu”. Followed by my inferences

It is my moral responsibility to appreciate and show gratitude to my Dissertation Advisor Prof. Dr. Avni GÖZÜTOK, who had been on my side throughout my research journey, provided critical comments and shared personal library.

My sincere thanks are to my parents, sisters and brothers; to my teachers and colleagues in Jawaharlal Nehru University and scholar friends all over.

Key Words: Turkish, Indian, Urdu Languages, Common Words.

ÖNSÖZ

Urduca günümüzde Pakistan ve Hindistan'ın resmî dillerinden biridir.Hintçe'ye çok benzemekle birlikte özellikle Hindista'nın kuzeyinde Müslümanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerde konuşulmaktadır. Bazen Orduca diye de adlandırılmakta ve ordunun konuştuğu dil anlamına gelir. Urduca; Türkçe, Moğolca, Sankritçe, Hintçe, Farsça ve Arapça karışımı bir dildir.Gazneli Mahmud'un Hindistan'ı fethiyle, buraya gelen Türk askerlerinin kaynaşması sonucu gelişmiş ve pekçok Türkçe kelime de Urduca'ya geçmiştir.İslam dünyasının önemli tasavvuf klasikleri bu dilde yazılmıştır. Daha çok dini ve edebi ürünleri mevcuttur.

1 yıl süren bir araştırma sonunda Hindistan'ın 22 kütüphanesindeki kaynakları inceledik. Aynı araştırmayı Türkiye'deki 9 kütüphanede de gerçekleştirdik. Bu kütüphane taranıp,Türkçe ve Urduca üzerine yazılmış kitaplar,araştırmalar,makaleler ile iki dil arasındaki ilişkiler tespit edildi. Daha sonra tespit edilen malzemeler değerlendirilip tez oluşturuldu.

Çalışmamız, Giriş,Türkçe'den Hintçe-Urduca'ya Hintçe-Urducadan Türçeye Geçmiş Kelimeler,Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Arapça Kelimeler,Türkçe ve Hintçe-Urducada Ortak Farsça Kelimeler, Türkçe ve Hintçe-Urducada OrtakAvrupa Dilleri Kelimeleri olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümü,Dil ve kültür,TarihiTürk-Hin,Türkçe Hindistanca ilişkileri,Türk dili ve kültürünün Hindistan uygarlığına etkisi,birinci bölümü Türkçe'den Hintçe-Urduca'ya, Hintçe-Urducadan Türçeye geçmiş kelimeler ikinci bölümü, Türkçe ve Hintçe-Urducada ortak Arapça kelimeler, üçüncü bölümü,Türkçe ve Hintçe-Urducada ortak Farsça kelimeler, dördüncü bölümü Türkçe ve Hintçe-Urducada ortak Avrupa dilleri kelimeleri ile ilgili bilgileri içermektedir.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türklerin Milattan Sonraki Kullandığı Alfabeler	12
Tablo 2. Doğu Türkçesinin Gelişimi	14
Tablo 3. Türk Dilinin Şiveleri	15
Tablo 1.1. Hindistan'daki Taranan Kütüphaneler	26
Tablo 1.2. Türkiye'deki Taranan Kütüphaneler	27
Tablo 1.3. Türkçe ve Hintce-Urdcada Ortak Kelimeler	43
Tablo 1.4. Türkçe ve Hintçe-Urdcada Ortak Farsça Kelimeler	44
Tablo 1.5. Türkçe ve Hintçe-Urdcada Ortak Arapça Kelimeler	49
Tablo 1.6. Türkçe ve Hintçe-Urdcada Ortak İngilizce Kelimeler	55
Tablo 1.7. Türkçe ve Hintçe-Urdcada Ortak Fransızca Kelimeler.....	68
Tablo 1.8. Diğer Dillerden Gelen Türkçe ve Hintce-Urdcada Ortak Kelimeler	71

GİRİŞ

I. DİL VE KÜLTÜR

A. DİL NEDİR?

Dil, dilbilimciler tarafından, bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının, o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem aracı olarak tanımlanmıştır.

Dilde, insan varlığının toplum içindeki binlerce yıllık yaşayışının zaman süzgecinden geçerek, billurlaşmış anlam ve özü bulunabilir. Bu bakımdan, on binlerce kelime ve şekilden kurulmuş olan dil, yapı ve işleyişinin ayrıntılarına doğru inildikçe; insan, toplum, millet ve kültür varlığına hükmeden çok yönlü ve derin anlamlı bir sistem olarak karşımıza çıkar.

B. KÜLTÜR NEDİR?

•“Tarihin derinliklerinden süzülüp gelen; zamanın ve ihtiyaçların doğurduğu, şuurlu tercihlerle, manalı ve zengin bir sentez oluşturan; sistemli ve sistemsiz şekilde nesilden nesile aktarılan; bu suretle her insanda mensubiyet duygusu, kimlik şuuru kazanılmasına yol açan; çevreyi ve şartları değiştirme gücü veren; nesillerin yaşadıkları zamana ve geleceğe bakışları sırasında geçmişe ait atıf düşüncesi geliştiren; inanışların, kabullenişlerin, yaşama şekillerinin bütününe *KÜLTÜR* denir.” Sadık Kemal TURAL

•“Kültür bir toplumun yaşama tarzıdır.” C. WIESLER

•“Kültür denilince karşımıza bir yığın hadise çıkar. Bir toplum da, tabiatın dışında, insan elinden ve dilinden çıkma her şey kültür kavramı içerisine girer.” Mehmet KAPLAN

•“Kültür, bir topluluğu, bir milleti millet yapan, onu başka milletlerden ayıran hayat tezahürlerinin bütünüdür. Bu hayat tezahürleri her milletin kendine has olan millî değerleridir.” M. ERGİN

1. Kùltürün Unsurları Nelerdir?

a. Dil

Dil, kùltür unsurlarının başında gelir. Çünkü dil olmadan öteki unsurların meydana gelmesi mümkün değildir. Dil bir milletin ses dünyasıdır. Her millet kainatı değişik şekillerde algılamış ve yorumlamıştır. Aynı zamanda dil kùltüre ait bütün değerleri bünyesinde barındıran bir kùltür hazinesidir. Bir dil, onu kullanan milletin kafa yapısını, nasıl düşündüğünü, zihninin nasıl çalıştığını ve mantığını ortaya koyar.

b. Din

Kùltür unsurları içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Bilhassa eski devirlerde yüzyıllarca bu kùltür unsuru ön planda bulunmuş ve öteki kùltür unsurlarını gölgede bırakmıştır. Dinin milletler üzerindeki hakimiyeti, imparatorluklardan millî topluluklara geçinceye kadar devam etmiştir. Milliyetçilik çağında milletler imparatorluklardan kopunca dinin fonksiyonu da azalmıştır. Dinin bir millet içerisindeki kùltüre etkisi ve kùltürün diğer unsurlarının oluşması ve değişmesindeki rolü ise devam etmektedir. Dini bayramlarımız ve törenlerimiz bunun açık örnekleri olarak dikkati çekmektedir.

c. Gelenek ve Görenek

Gelenek ve görenek bir milletin yazılı olmayan veya hepsi yazılı olmayan kanunlarıdır. Yazılı kanunların çoğu gelenek ve göreneklere göre düzenlenmiştir. Kanun, insanın toplum içerisindeki davranışlarını düzenler. İnsanlar bu düzeni asırlar boyunca gelenek ve göreneklerle sağlamışlardır. Fakat günümüzde bile yazılı anayasası bulunmayan ülkeler vardır. Bunlar toplum düzeninin hâlâ gelenek ve göreneklerle sağlamaktadırlar. Aslında kişinin bütün hal ve hareketlerinin yazılı kanunlarla tanzim etmek mümkün değildir. Çünkü yasalar genellikle hakları ve cezaları tayin etmektedir. Oysa insanın toplumda birçok sosyal ilişkileri bulunmaktadır: özür dilemek, selamlaşmak, saygı göstermek, davetlere katılmak, konuşmak, tartışmak, yazmak vs.. Bu davranışlarda nasıl bir usulün gerektiğini kanunlar değil gelenek ve görenekler tayin eder.

d. Sanat

Sanat, bir millet diğer milletlerden ayıran, bir millete has duygu ve zevklerin tezahürü ve şekillenmesidir. O milletin güzeli yaratma ve bulma tarzıdır. İnsanoğlu barınır, beslenir, sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarını gidermeye çalışır. Bunları yaparken oyalanmak, ruhunu okşamak, güzeli yakalamak, yeni güzellikler ortaya koymak ister. Bunun sonucunda sanat eseri ortaya çıkar. Her milletin sanat eğilimi ayrı bir özellik taşır. Söz, ses, mekân, renk ışık zevk ve anlayışı farklıdır. Demek ki sanat bir milletin ortak zevkinin ifade edilışıdır. Bur kültür unsuru edebiyat, resim, mimari, heykel vb... gibi kollara ayrılır.

e. Dünya Görüşü

Dünya görüşü bir milletin başka milletlerden farklı olan hayat felsefesidir. Bir milletin fertleri ortak kültür dolayısıyla tutum, zihniyet ve davranış bakımından çeşitli ortak özellikler gösterirler. Sosyal ve ruhî olaylar karşısında fertlerin bu ortak tutum ve davranışları o milletin dünya görüşünü meydana getirir. Bunun için her millette değerler ve değer yargıları farklıdır. Askerlik, kahramanlık, aşk , madde, namus, temizlik, ahlak, ölüm, eğlence vs. gibi hayat hadiseleri ve kavramları her millette değişik davranışlarla karşılaşılır.

f. Tarih

Milleti, dolayısıyla kültürü meydana getiren unsurlardan birisi olan tarih, bir milletin çağlar içindeki yürüyüş ve görünüşüdür. Tarih mazidir,fakat bu mazi bugünün ve dünün fertlerini millet içerisinde birbirine bağlayarak geleceğe taşır. Fertler arasında kader birliği temin eder. Aynı millete mensup insanlar tarih sayesinde akrabalıklarının farkına varabilirler. Tarih bir milletin nereden gelip nereye gittiğini gösteren kültür unsuru olarak, o milletin hayatında önemli bir yer tutar.

C. KÜLTÜR TAŞIYICI OLARAK DİL

Dil, millî hafızanın, millî hatıraların, duyguların ve düşüncelerin, bütün maddî ve manevî değerlerin, bütün buluş ve yaratışların ortak hazinesidir. Millet denilen insan topluluğunun en önemli sosyal varlığıdır. Kültürün ilk ve temel unsurudur.

Kültür, varlığını nesilden nesile intikale borçludur. Kültürün nesilden nesile geçmesi, böylece devamı ve yaşaması kültür taşıyıcı eserler, eğitim ve öğretim yolu ile olur. Onun içindir ki kültür eserleri, eğitim ve öğretim kültürün hayat şartıdır. Dolayısıyla eğitim ve öğretimin esas görevi kültürün intikal ve devamını sağlamaktır.

Bir milletin fertleri arasındaki ortak duyu ve düşünce akımı dille kurulabilmektedir. Bu akım dünden bugüne, bugünden yarına dille aktarılmaktadır. Bundan dolayı dil, aynı zamanda bir kültür aktarıcısı, bir kültür taşıyıcısıdır. Bir milletintarihi, coğrafyası, değer ölçüleri, folkloru, müziği, edebiyatı, ilmi, dünya görüşü ve millet olmayı gerçekleştiren her türlü ortak değerleri yüzyılların süzgecinden süzüle süzüle kelimelerde, deyimlerde sembolleşerek hep dil hazinesine akıtılmakta, özünü orada saklamaktadır.

Gelenek ve görenekler, dünya görüşü, din, sanat, tarih vb. dil sayesinde nesilden nesile aktarılır. Zaten bütün bu unsurların teşekkül edebilmesi için milletin meydana gelmiş olması lazımdır. Milletin ve öteki kültür unsurlarının oluşmasında en başta gelen dildir.

Kültür denilince ilk akla gelen şey dildir. Dil, millet denilen sosyal varlığı birleştirmektedir. Fertler arasında duyu ve düşünce birliği vücuda getirmektedir. Milletler duyu ve düşüncelerini yazıya geçirince daha sağlam bir birlik meydana geliyor. Çünkü yazı sayesinde duyu ve düşünceler hem zaman hem de mekân içinde yayılıyor. Biz Orhun Yazıtları sayesinde bundan bin iki yüz yıl önce Göktürklerin varlığı, meseleleri, duyu ve düşünceleri hakkında bir fikir ediniyoruz. Türklerin yöneticisi durumunda olan şahısların halkı muhatap alıp, halka hitap ettiklerini, yaptıkları işleri halka anlattıklarını görüyoruz. Bu da milletimizdeki demokrasi anlayışının yüzyıllar öncesine kadar uzandığının bir delilidir. Aynı hitap şeklini yıllar sonra 1071'de Malazgirt'te Alpaslan'da, 20. yüzyılda Atatürk'te görebiliyoruz.

Türk edebiyatı en eski çağlardan bugüne kadar, bütün safhaları, devirleri ve sosyal tabakaları ile Türk milletinin hayatını, zevkini, dünya görüşünü, yaratma gücünü gösteren bir duygu, düşünce ve hayal dünyasıdır. Halk edebiyatı halkın yaşayışının, inanç ve değer hükümlerinin bir hazinesidir. Bu edebiyat, beşikten başlayarak insan hayatının bütün safhalarını içine alır. Türk halk edebiyatı aşk, ölüm, hasret, tabiat sevgisi, gurbet, anı, din duygusu, alay, kahramanlık, ahlak gibi bütün duyguları işler. Bunların hepsi de kültürümüze ait unsurlardır ve edebiyat vasıtasıyla taşınmaktadır. Edebiyatın temel malzemesi ise dildir.

Bir şair duygu ve düşüncelerini kendi milletinin fertlerine ancak dili ile ulaştırabilir. Bir yazar, bir bilim adamı, bir devlet adamı, bir filozof görüşlerini topluma dil yolu ile yayabilir. Milletimizin dünya görüşü Yunus Emre'nin ilahilerinde, Türk halkının bayrakta sembolleşen vatan sevgisi Mehmet Akif'in İstiklal Marşı'nda, millî mücadele ruhu Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde ve bu dönemin romanlarında, İstanbul'un güzellikleri, İstanbul halkının gelenek ve görenekleri Yahya Kemal'in eserlerinde, Hüseyin Rahmi ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarında, Anadolu insanının yaşayışı ve değer ölçüleri Yakup Kadri 'nin eserlerinde ebedileşmiştir. Türk milletinin gelenekleri, folkloru, yüzlerce yıllık hayat tecrübelerinin sonuçları veciz ifadesini atasözlerinde bulmuştur. Destanlar toplum hayatını derinden etkilemiş şahıs ve olayların efsaneleşerek günümüze kadar uzanmış canlı tablolarıdır. Deyimler Türk mantığının, dil felsefesinin sembolleridir.

II. TÜRK DİLİ

A. YAPI BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri yapı bakımından üç grupta incelenir:

1.Yalınlayan diller (Ayrımlı diller) (Alm:isolierendesprachen;Fr: languesisolantes; İng: isolatinglanguages):Yapım ve çekim ekleri yoktur. Anlam, kelimelerin cümledeki yeri ve kelimelerin birbirleriyle olan anlam bağıntılarıyla sağlanır, vurgu da bu ilişkiyi destekler. Birçok kavramın ifadesi için kelime birliklerinden de yararlanılmıştır. Örnek:Çince ve Tibetçe

2.Çekimli Diller:(Bükümlü diller) (Alm:flektierendesprachen;Fr: languesflexionnelles;

İng: inflexionallanguages): Bu dillerde de tek veya çok heceli kökler ve ekler vardır. Yeni kelimeler türetirken ve çekim yaparken, kelime köklerindeki ünlüler değişir. Böylece, köklerde bir iç kırılma meydana gelir; aynı durum, kelimelerin çokluk şekillerinde de görülür. Asıl ses korunduğu için, kök ile yeni kelime arasında bir bağ vardır. Örnek: Arapça

3.Eklemeli diller (Bitişimli diller, bitişken, bağlantılı diller) (Alm: aglutinierendesprachen; Fr: languesagglutinantes; İng: agglutinatinglanguages): Bu dillerde isim ve fiil çekimleri ile yeni kelimelerin teşkilinde kök değişmez. Kökün önüne veya sonuna birtakım ekler getirilerek kelime yapımı veya çekimi gerçekleştirilir. Ural-Altay dilleri bu gruba girer. Türkçemiz sondan eklemeli bir dildir

B. TÜRKÇENİN DÜNYA DİLLERİ ARASINDAKİ YERİ

Kaynak bakımından birbirine yakın olan diller bir aile teşkil ederler. Dünyadilleri bu şekilde çeşitli dil ailelerine ayrılırlar. Bir dil ailesi tarihin bilinmeyen devirlerinde bir ana dilden çıkan dillerin oluşturduğu topluluktur. Bu diller arasındaki benzerlikler böyle bir varsayımı kuvvetlendirmektedir. Bir ana dilin yazılı belgeleri olmadığı halde birçok özelliklerini kendisinden türemiş bulunan ailedeki dilleri karşılaştırarak tespit etmek mümkün olabilmektedir.

Dünyadaki başlıca dil aileleri şunlardır:

1. Hint-Avrupa Dilleri Ailesi

a.Hint-İran Dilleri:İran, Afgan, Pakistan, Hindistan, Sri Lanka, Nepal dilleri,

b.Slav Dilleri: Rusça, Bulgarca, Lehçe (Polonya), Çekçe, Slovakça, Baltık dilleri,

c.Roman Dilleri (Latineden türetilmiş diller): İtalyanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, Rumence

d.Cermen Dilleri: İngilizce, Almanca, Felemenkçe, İsveççe, Norveççe...

2. Hami-Sami Dilleri

a.Hami Dilleri: Eski Mısır dili, Kuşî dili, Libya-Berber dili, Çad dili,

b.Sami Dilleri: Arapça, İbranice (Kenanca), Habeşçe, Akatça.

Bu ailenin yaşayan en önemli dilleri Arapça ve İbranicedir.

3. Bantu Dilleri

Bu aileye Afrika'nın büyük bir kısmında konuşulan Bantu dilleri girer.

4. Çin-Tibet Dilleri

Çince, Tibetçe, Vietnamca ve Kmerce bu gruba dahildir.

5. Ural-Altay Dilleri

Ural ve Altay dilleri akrabalığı öteden beri tartışma konusu olmuştur. Ne var ki, genel görüşe göre, bu iki kol tek kaynaktan çıkmış, ancak zamanla akrabalık bağları çok zayıflamıştır.

Ural ve Altay dillerin akrabalığı bugün için aşağıdaki benzerliklere dayanmaktadır:

- AHer ikisi de eklemeli dildir. Yani her iki kolda da sözcük yapısı aynıdır.
- Bu dillerin tümce yapıları da birbirinin aynıdır.
- Bu dillerde ünlü uyumu da ortak özellik olarak kendini gösterir.
- Räsänen'e göre, ünlü bolluğu ve ünsüz seyrekliğiyle sözcük başında ünsüz yığılışmasının bulunmaması da Ural-Altay dillerinin ortak özelliğidir.
- Ural-Altay dillerinde bazı eklerin hem eylemlerde çekim eki hem de sözcük türetmede yapım eki gibi kullanılması da önemli bir benzerliktir. Bu diller arasında sözcük benzerliklerine ve eşliklerine de rastlanmaktadır:

Ural-Altay dilleri, adından da anlaşılacağı gibi Ural ve Altay olmak üzere iki kola ayrılır.

C. KONUŞMA DİLİ, YAZI DİLİ

Konuşma Dili: Bir ulusun dil birliğinin yazıyla ilişkili olmayan ve çeşitli söyleyiş özellikleri taşıyan yönüdür. Bu niteliğiyle konuşma dilini, yazı çok sonra bulunduğu için temel almak gerekir. Konuşma dili, yazılı dile oranla daha hızlı bir değişme, gelişme içindedir. J. Lyons, geleneksel dilbilgisi uzmanlarının, konuşma dilinin yazılı dilden daha aşağı bir düzeyde olduğu görüşünde bulduklarını belirtmekte, modern dilbilimin ise, bu görüşün bilinçli bir karşıtı olarak konuşma dilinin temel ve daha eski olduğunu savunduğuna değinmektedir.

Yazı Dili: Konuşma dilinin yazıya geçirilmiş şekli olarak tanımlanabilir. Yazılı dilin bir geleneği, kendine özgü kuralları, biçimleri vardır. Sözcükleri az çok farklı söylesek de yazıya geçirerek, yazı geleneğine uyarız. Bir bakıma, yazılı biçimleri, sözleri tam karşılammamış olur. Bir ağız üzerine kurulan ortak dilin, yazışmalarda kullanılması, okul kitaplarının, bilim ve sanat yapıtlarının bununla yazılması sonucunda ortaya çıkan yazılı dile ise, yazı dili denir.

Lehçeler: Bir dilin bilinmeyen, çok eski dönemlerinde ayrılmış kollarına denir. Başka bir deyişle, bir dilin birbirinden uzak bölgelerde, çeşitli nedenlerle, ses, söz dizimi ve söz varlığı bakımından değişikliğe uğramış biçimine lehçe (Alm: Dialekt; Fr: dialecte; İng: dialect) denir. Tanımalardan da anlaşılacağı gibi, 'ağız'da genellikle ses ve söyleyiş farklılığı varken, lehçede ses ve söyleyiş farklılığıyla birlikte, dilin yapısı (söz dizimi) ve söz varlığı da değişmektedir. O kadar ki, bu farklılıklar zamanla lehçelerin birer dil olmasına bile yol açmaktadır. Söz gelimi, Latincenin çeşitli lehçeleri arasındaki farklılık zamanla o kadar büyümüştür ki, sonunda Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Rumence gibi diller ortaya çıkmıştır.

Ağız: ise bir dilin en yeni zamanda ayrılmış küçük bölge kollarıdır. Başka bir tanımla, bir dilde ya da bu dilin bir lehçesinde yazı diline oranla ortaya çıkan farklı söyleyiş biçimine ağız (Alm: Mundart, lokalsprache, sondersprache; Fr: parler, patois; İng: locallanguage, vocationalslang; Osm: Şive) denir. "Geliyorum" kelimesinin çeşitli Anadolu ağızlarında geliyom, gelirem, geliyem şeklinde söylenmesi gibi. Anadolu lehçesinin Rumeli, Karaman, Aydın, Harput v.b.

Argo: Toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir dildir. Temelde, toplumun genel olarak aşağı

tabakasında kullanılan argo, hemen her ülkede, okumuş, yetişmiş kişiler arasında da tutunabilmektedir. Bunlar arasında, argonun değişik türleri de ortaya çıkmaktadır: artist, öğrenci hatta bilgin argosu vb. Argo, gelişmiş, oldukça sanatlı ve çoğu kez nükteli bir dildir. Her ülkede bu özel dilin oluşumunda birbirine benzer eğilimler görülmekte, benzer yollara gidilmektedir. Argonun sözcükleri, ortak dilin sözcüklerine özel anlamlar vermek, kimi sözcüklerde bilinçli değişiklikler yapmak, eskimiş öğelerden, aynı dilin lehçelerinden ve yabancı kökenli öğelerden yararlanmak yoluyla meydana getirilir. Argoda, bir anlam olayı ve aynı zamanda bir söz sanatı olan deyim aktarmalarına çok sık rastlanır. Argo, küçük değişiklikler dışında, dilbilgisi yönünden, ortak dilden ayrılmaz. En önemli özelliği, sürekli değişmesidir. Argo, toplum içindeki modalardan, önem kazanan çeşitlik kavramlarından, ilişki kurulan yabancı ülke ve dillerden sürekli olarak yararlanmakta ve değişmektedir. Buda dil-toplum ilişkisini ve dilin değişkenliğini göstermektedir. Konuşulanlar dışındaki kimselerce anlaşılması için, sözcüklerin bozulmuş biçimlerinden oluşturulan ve yine bir zümreye özgü olan özel dil türü de jargondur.

D. DİLBİLGİSİ

Dil aslında sosyal bir kurum olmakla birlikte çok karmaşık bir olgudur. Kişiye ait bir meleke olması bakımından ruhî, konuşma aygıtından gelmesi sebebiyle fizyolojik ve bir ses olayı olmakla fizikî yönleri vardır. Bu sebeple zamanımızda türlü yönlerden ve farklı maksatlarla incelenen bir konu olmuştur. Böylece dilbilgileri (sciences linguistiques) çok dallanmıştır.

Eski Yunanlılar ve Eski Hintlilerden beri insanlar doğru yazıp okumak amacı ile dillerinin bağlı olduğu kuralları tespit etmeye çalışmışlardır. Bu kuralların meydana getirdiği bilgi koluna gramer, dilbilgisi (grammaire) denmiştir. Zamanla bütün yazı dillerinin ve eski medeniyet dillerinin gramerleri yapılmıştır. Bunun gibi her dilin kelime dağarcığı toplanarak lûgat kitapları, sözlükler (dictionnaire) meydana getirilmiştir. Araplarda lûgat bilgisi (lexicographie) büyük önem kazanmıştır.

Öğretimlik (classique) tarifine göre pratik bir bilim kolu olan gramer bize bir dilin doğru yazılıp okunması ve doğru konuşulması usullerini gösterir. Dili iyi kullanma (bon usage) sanatını öğretir. Düşünce ve duyguları daha düzgün ve tam olarak anlamamıza

ve anlatmamıza yardım eder. Gramer bilgisi sayesinde daha doğru, daha mükemmel düşünmeye de alışırız. Bu bilgi dil düzeninin koruyucusudur.

Fakat gramerin bu tarifi ancak onun eski zamanlardaki amacına uygun düşer. Çünkü onun o zaman konusu hemen tamamıyla yazı dili, yani bir kalem ve göz dili (langagevisuel) olmuştur. O gramer bu geleneğin doğruluğunu, bütünlüğünü ve bir dereceye kadar değişmezliğini savunur. Yeni zamanlarda ise bu gramer anlayışı bir hayli değişmiştir.

XVIII. yüzyıla kadar filozoflar dili, şekilci mantığın sözlü şekli saymışlar ve onu düşüncenin değişmez kanunlarına bağlı görmüşlerdir. Buna göre gramerci sadece dilin değil, aklın da temsilcisi oluyordu. Ancak XIX. yüzyıl başlarından bu yana dilin tarih boyunca gelişen sosyal bir kurum olduğu görülmüş ve müspet ilimlerin ilerlemesi oranında da onun kendi şartlarına ve kanunlarına bağlı canlı bir organizma olduğu anlaşılmıştır. O zaman yaşayan dili, ağız ve kulak dili (langageauditif) konu olarak ele alıp her türlü doğruluk ve düzenleme iddiasından uzak kalarak inceleyen bir ilim kolu meydana gelmiştir: diller bilgisi (dilbilim) (linguistique) . Bu bilgi kolu dilin oluşma ve gelişmesindeki kanunları, dil kanunları (loilinguistique) ortaya koymuştur.

Diller bilgisi grameri lüzumsuz hale getirmiş olmadı. Fakat onu derinden etkiledi. Modern gramer her şeyden önce yaşayan dilin gerçek durumu, az çok geçmişi ve gelişme yönleri hakkında bilgiler vermeyi üzerine aldı. Diller bilgisinin getirdiği ilmî tariflere ve tasniflere, müspet ilimlerin metotlarına uydu. Bir ayarlayıcı bilgi olmak işleyişini korumakla birlikte eski fetvacılığını bıraktı.

Çözümlü (analytique) usulle yazılmış ayarlayıcı gramer (grammairenormative) dili meydana getiren unsurlara, sırası ile seslere, kelimelere ve sözlere göre bölümlenir. Buna göre:

1.Ses Bilgisi(Alm: phonetic; Fr: phonétique; İng: phonetics), bir dilin sesleriyle bu seslerin sözcük içinde sıralanış biçimlerini, uğradıkları değişiklikleri ve vurgu, titrem (ton), titremleme gibi ses olaylarını inceleyen dilbilgisi dalına denir .

2.Yapı Bilgisi(sözcük bilgisi, biçim bilgisi) (morphologie),sözcüklerin yapılarını, tümce içinde sıralanışlarını, türlerini (ad,önad, eylem..) inceleyen dilbilgisi dalına denir.

3.Söz Dizimi(tümce bilgisi) (Alm: syntax; Fr: syntaxe; İng: syntax) sözcüklerin öbekler ve tümceler biçiminde dizilişini, tümce yapısını ve tümce türlerini inceleyen dilbilgisi dalına denir.

4.Anlam Bilgisi (Alm: semantic; Fr: sémantique; İng: semantics), sözcüklerin anlamlarını, dilin bütün birimlerinin birbiriyle ilişkilerini ve bunların anlam üzerindeki etkilerini; eş anlamlılık, zıt anlamlılık, çok anlamlılık, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi, anlam daralması, anlam genişlemesi gibi anlam olaylarını inceleyen dilbilgisi dalına denir.

Yine oldukça eski bir geleneği olan dil bilgilerinden biri metinbilgisi (geleneksel dilbilgisi) (philologie)'dir. Din ve medeniyet dillerinin yetirdiği ve bıraktığı her türlü yazılı eserlerin incelenmesi ve açıklanması eskiden beri ayrı bir çalışma alanı olmuştur. Metin bilgisi bunlarla metin onarımı (restitution de texte), ve metin tenkidi (critique de texte) metin açıklaması (commentaire), dil özellikleri ve edebiyat tarihi (histoire de la litterature) yönlerinden uğraşır. Denebilir ki metin bilgisi yeni zamanlarda gelişen çeşitli dil bilgisi dallarının anası olmuştur.

E. TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIKLARI YAZILAR

Bilindiği gibi, Türklerin M.Ö.ki yüzyıllarda da çeşitli yazılarla karşılaştığı, bunlardan yararlandığı, hatta özgün bir Türk yazısı geliştirdiği kuşkusuzdur. Ne var ki, M.Ö.ki çağlara ait bilgilerin yeni buluntularla pekiştirilmesi gerekmektedir.

Türklerin M.S.ki yüzyıllarda kullandığı kesin olarak bilinen belli başlı yazılar şunlardır:

Tablo 1. Türklerin Milattan Sonraki Kullandığı Alfabeler

1.	Göktürk yazısı	10.	Peçenek yazısı
2.	Uygur yazısı	11.	Kuman yazısı
3.	Mani yazısı	12.	İbrani yazısı
4.	Soğd yazısı	13.	Yunan yazısı
5.	Çin yazısı	14.	Ermeni yazısı
6.	Tibet yazısı	15.	İslav yazısı
7.	Süryani-nasturi yazısı	16.	Latin-İslav yazısı
8.	Brahmi yazısı	17.	Arap yazısı
9.	Pass-pa yazısı	18.	Yeni Türk yazısı

F. TÜRKÇE’NİN TARİHİ GELİŞİMİ

Türk dilinin oluşumunu yedi aşamada tamamladığı görüşü yaygındır:

1. Altay Çağı

Türkçe, Altay çağında, henüz ayrı bir dil niteliğini kazanmamıştır. Moğolca ve öteki akraba dillerle birlikte, bir Ana-Altay’ca içinde bulunmaktadır.

2. En Eski Türkçe Çağı

En eski Türkçe çağında, Türkçenin Ana-Altaycadan ayrıldığı düşünülmektedir. Böylece, Türk, Moğol, Mançu-Tunguz hatta Kore ve Japon dilleri ortaya çıkmıştır.

3. İlk Türkçe Çağı

İlk Türkçe çağındaysa Türkçe artık gelişmiş, diğer akraba dillerden ayrılmış bir dildir. Hunların konuştuğu Türkçe bu çağda kendini göstermiştir.

4. Eski Türkçe Devresi

Bu devre başlangıçtan 10. yüzyıla kadar olan zamanı kapsamaktadır. Eski Türkçe Devresi kendi arasında Göktürk Türkçesi ve Uygur Türkçesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

5. Orta Türkçe Devresi

Bu devre 10. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan zamanı içine almaktadır. Bütün Türkler bu dönemde Karahanlı Türkçesini kullanmışlardır. Tabii ki bunu yazı dili için söylüyoruz. Bu devrede gerek Türk dilinde gerekse Türk kültüründe önemli değişimler olmuştur. İslamiyet resmen kabul edilmiş ve alfabe olarak Arap harfleri alınmıştır.

Orta Türkçenin ilk yıllarına ait olan Kutadgu Bilig, Divan-ü Lügat-it Türk ve Atabet-ülHakayık adlı eserler İlk İslami Türk eserleri olarak bilinmektedir.

6. Yeni Türkçe Devresi

Bu devre 13. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar olan zamanı ihtiva etmektedir. 13. yüzyılın sonlarına doğru Doğu ve Batı Türkleri arasında yeni ve birbirinden farklı yazı dilleri meydana gelmeye başlamıştır. Doğu Türkçesi, Eski Türkçenin ve Karahanlı Türkçesinin bir devamı olarak ortaya çıkmıştır. Doğu Türkçesi, Orta Asya müşterek Türkçesi demektir. Batı Türkçesi iki koldan gelişmiştir. Bunlar Osmanlı ve Azeri Türkçeleridir. Bunlar arasındaki fark 15. yüzyılın sonlarında görülmüştür.

Doğu Türkçesinin bir de Kuzey kolu bulunmaktadır. 15. yüzyıla kadar devam etmiş olan bu dile Kıpçak Türkçesi diyoruz. Kıpçak Türkçesi eserlerine Kuzey Afrika'da ve Mısır'da rastlanmaktadır. Daha sonra Kıpçak Türkçesi Oğuz Türkçesi ile birleşmiştir.

7. Modern Türkçe Devresi

Bu devre 20. yüzyılı kapsamaktadır. 20. yüzyılda önemli yazı dilleri olarak Türkiye Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Kazak Türkçesi vb. görüyoruz

a. Batı Türkçesinin Gelişimi

Batı Türkçesi kendi içerisinde üç devreye ayrılır:

- 1) Eski Anadolu Türkçesi,
- 2) Osmanlı Türkçesi
- 3) Türkiye Türkçesi

Tablo 2. Doğu Türkçesinin Gelişimi

b. Türk Dilinin Doğu Hun Dalı	
• Uygur Öbeği	
• Kırgız-Kıpçak Öbeği	
1.Uygur-TukyuBölümü	
• Eskiler: Orhon Anıtları	• Bugünküler: Tuva (Urenhay, Soyot, Soyon)
• Eski Oğuz Dil	• Karagas (Tofa)
• Eski Uygur Dili	• Bugünküler: Kırgız, Altay (Altay, Teleüt, Telengit ağızları)
2.Yakut bölümü	
• Bugünküler: Yakut(Dolgan ile birlikte)	
3.Hakas bölümü	
• Bugünküler: Hakas, Kamas, Küerik, Şor, Altay Dilinin Kuzey ağızları (Tuba, Şalkandu, kumandı), Sarı Uygur.	

G. TÜRKÇENİN BUGÜNKÜ DURUMU VE YAYILMA ALANLARI

Türkler dünya üzerinde çok geniş bir yer kaplar. Doğuda Moğolistan ve Çin içlerinde batıda Yugoslavya içlerine; kuzeyde Sibiry'a'dan ve Moskova yakınlarındaki Kazan şehrinden, güneyde Bağdat, Lübnan sınırı ve Kıbrıs içlerine kadar uzanan büyük ve geniş coğrafyaya yayılmışlardır. 20-90 doğu boylamları ile 33-65 kuzey enlemleri arasında yer alan bu coğrafya, kuş uçuşu, doğudan batıya yedi bin, kuzeyden güneye üç bin kilometrelik bir alanı içine alır. Bu alandaki şu devletler içerisinde Türkler yaşamakta ve Türkçe konuşulup yazılmaktadır: Çin, Moğolistan, Rusya, Kazakistan,

Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Afganistan, İran, Irak, Suriye, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Makedonya, Romanya, Polonya, Ukrayna, Moldovya.

Bütün bu geniş coğrafya içerisinde Türkçemizin pek çok lehçe ve şivesi bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Türk Dilinin Lehçeleri

1. Çuvaşça

2. Yakutça

Türk dilinin şiveleri

Tablo 3. Türk Dilinin Şiveleri

a. Sibirya ve Altay Sahası

1.Karagas	10.Sagay
2.Soyan	11.Beltir
3.İrtiş ve Tobol	12.Kaç
4.Altay	13.Koybal
5.Telengit	14.Kızıl
6.Teleüt	15.Şor
7.Tuba	16.Kamasin
8.Kumandı	17.Çalım ve Çat
9.Lebed	

b.Doğu Türkistan Sahası

1. Uygur

2. Sarı Uygur

3. Tarançi

c. Batı Türkistan Sahası

1. Karakalpak
2. Özbek
3. Kırgız
4. Kazak
5. Türkmen

d. Kafkas ve İran Sahası

1. Nogay	7. Kaşkay	13. Halaç
2. Kundur	8. Afşar	14. Kengerlu
3. Karaçay	9. Kacar	15. Horasani
4. Balkar	10. Şahseven	16. Karayi
5. Kumuk	11. Karadağlı	17. Karaçorlu
6. Azeri	12. Hamse	18. Karapapak

e. Kuzey ve Batı Sahası (Urallardan Balkanlar ve Akdeniz'e

1. Kazan, Tatar	5. Karayim
2. Atrahan	6. Gagavuz
3. Başkurt	7. Türkiye, Oğuz
4. Kırım	

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. TARİHÎ TÜRK-HİNT İLİŞKİLERİ VE TÜRKÇE-HİNDİSTANCA İLİŞKİLERİ

Mahatma Gandhi'ye göre "Hindistan bir anadır. Onun iki çocuğu vardır. Bunların biri Türkler diğeri ise Hintlilerdir"

Hintlilerin Türklerle ilişkileri çok eski tarihlere dayanmaktadır. M.Ö. 1000'li yıllarda Hintliler demiri kullanmaya başlarlar. Hindistan'a demiri o dönemlerde Orta Asya Türkleri'nin getirdiği yönünde kayıtlar mevcuttur. Hatta Hindistan'daki yerli dillerde birçok Türkçe kelime vardır. Bunların M.Ö.2500-1500 yılları arasında yayılmış olabileceği yönünde görüşler tebliğ edilmiştir.

VI. yy.a kadar bu bölgede etkin olan Kuşanlar'dır. Bunlar Türkistan kökenlidirler. Bu dönemde heykellerde Türk süvarilere ait elbiseler ve paralar üzerinde Türkçe güzel anlamına gelen Kucula gibi unvanlar vardır (Kuşan dönemi I- IV. yy arasındır). Hatta Budizm Kuşanlar sayesinde cihanşumül bir din haline gelmiştir. Tamamen Türk adı olan MANAS kelimesi de bu dönemde Brahmaputra nehrinin bir koluna ad olarak verilmiştir.

Sakaları kovarak, yurtlarına yerleşen Yüe-çiler muhtemelen M.Ö. 133-129 yılları arasında Hunların vassalı olan Vusunların taaruzuna uğradılar. O yüzden Issık Göl civarını terk edip, bugünkü Afganistan'daki Tahia'ya geldiler.Yüe-çilerin bu bölgede yükselişleri tedrici olmuş ve bunun için yüz yıldan fazla bir zaman gerekmiştir. Neticede beş ayrı Yabgu'nun hakimiyeti altında yaşayan Yüe-çiler, takriben M.S. 10 yılı civarında Kuşan boyunun yabgusu I. Kujulakadphises (Ch'iu-chiu-ch'i) tarafından birleştirilmiş ve bu arada Kabil de ele geçirilmiştir.

İskender'in artığı Baktria Helenleri Devleti'ni ortadan kaldıran Kuşanlar, üçüncü hükümdarları Vima Kadphises (Yen-kuo-ch'en) zamanında (öl. 78?) Hindistan'a yönelecektir. Nitekim bu hükümdar döneminde devletin sınırları doğuda Varanasi (Banares), batıda Parthia hudutları, kuzeyde de Buhara'ya kadar uzanmıştır. Kanişka Devri (78-101 veya 120-144) ise, Kuşanların en parlak, tarihlerinin de en iyi bilinen dönemini teşkil eder.

Yaklaşık yirmi üç yıl saltanat süren Kanişka, Partları mağlup ederek ezmiş, bütün Ganj nehri boyu ile Dekken'e kadar uzanan bölgeyi, yani Malva ile Gucerat da dahil olmak üzere Kuzey Hindistan'ı tümüyle hakimiyeti altına almıştır. Onun için başşehir Baktria'nın merkezi Belh'den Gandhara'da Puruşapura (Peşaver)'ya naklolunacaktır. Bu muazzam yayılışın Türkistan'da ulaştığı sınırları tam olarak tesbit etmek mümkün değildir. Yalnız, hem II. Kadphises, hem de Kanişka'nın Hindistan ile Roma arasındaki ticarete Şran'ı devre dışı bırakan kara ve deniz güzergâhını kontrol altında tutmaya özel bir önem verdiği düşünülürse bu sınırların Doğu Türkistan'dan Hazar kıyılarına kadar uzanan sahayı içerisine aldığına hükmedilebilir. Bir başka deyişle, Çi-çi Kağandan (öl. M. 36) itibaren pek çok Türk hükümdarının yapmak isteyip de, bir türlü gerçekleştirmediği Hindistan ile Türkistan'a aynı anda hakim olma düşüncesini Kanişka gerçekleştirmiş olmalıdır. Ayrıca bu dönemde, Güney Hindistan ile Batı ve Güneydoğu Asya arasındaki münasebetlerin geliştirilmesi de, bilhassa Güneydoğu Asya tarihinin geleceğinde etkili olacak ve önemli sonuçlar doğuracaktır. Bütün bunlar, Kuşanların Kanişka Dönemi'nde sadece Hindistan işleriyle değil, bölgenin bütün meseleleriyle ilgilenen gerçek bir imparatorluk haline gelmiş olduğunu göstermektedir. O yüzden sonraki dört yüz yıllık hakimiyet dönemleri Hindistan kadar Batı Türkistan için de bir altın çağ olmuştur.

Kanişka'dan sonra yerine oğlu Vanişka (102-106), sonra da Huvişka (111-138) ve Vasudeva (145-176) geçti. Bunların döneminde önemli bir olay bulunmamaktadır. Ama, daha sonraki Kuşan hükümdarları ülkeyi karışıklığa sürükleyerek sınırların Pencap yöresine kadar çekilmesine sebep olmuşlardır. Bundan istifade eden Sasani Hükümdarı I. Şapur (241-272) Kuşanlara karşı büyük bir galibiyet kazanarak Pencap'ın kuzeyindeki toprakları ilhak etti. Fakat, esas tehlike Maveraünnehr'de (Maveraünnehir) gittikçe güçlenen Hun boylar birliğine dahil Chionitalerden geldi. Bunların içerisinde Akhunlar/Eftalitler en tehlikeli olanlarıydı. Bazen Sasanileri, bazen de Kuşanları hırpalayan bu grup, 385-420 yılları arasında Ceyhun'u geçerek Kuşan hükümdarı Kitolo'yu Peşaver taraflarına çekilmeye mecbur etti. Bu arada Behram Gûr (420-438) Akhunlara şiddetli bir darbe vurduysa da, sonuç değişmedi. Nitekim bir müddet sonra Belh'e hakim olan Akhunlar, "tigin" adını verdikleri kumandanlar vasıtasıyla Afganistan ve Kuzey Hindistan'daki Kuşan beyliklerini birer birer ortadan kaldırmıştır. Kuşanlar, dönemin, bu arada Hindistan'ın en büyük imparatorluklarından

birisini kurmuştu. Bu sonucun elde edilmesinde etkili olan idarî teşkilatlanma biçimi Sakalar ile başlamış, Kuşanlardan sonra da Hindistan'ın gelecekteki siyasî hayatında bir model olarak öne çıkmıştır. Hindistan'da hali hazırda da uygulanmakta olan bu sistem, devlet hayatında katı bir merkeziyetçiliğin yerine, çeşitli bölgelerde gelişen teşekküller arasında büyük ölçekli, anonim bir ortaklığı esas alan gevşek bir federatif yapıyı öngörmektedir. Aslında Kuşanlar Dönemi'nde, Kuzey Hindistan'da daha önce ortaya çıkan Part-Saka kültürü yeni bir terkibe tabii tutularak geliştirilmiş ve Ganj havzası da dahil ülkenin tamamına yakın bir kesiminde etkili hale getirilerek dönemin Hint toplum hayatı bir bakıma yeniden düzenlenmiştir.

Kanişka'nın Budizm'i benimseyerek bir konsil topladığı ve bu dini cihân şümûl bir hale getirdiği bilinmektedir. Yalnız O, hakim olduğu topraklarda yaşanan kültür ve din çeşitliliğinin farkında idi ve hepsine gerekli itibarı göstermiştir. Öyleki, hem Budist Gandhara, hem de Mathura okuluna destek verilmiş ve sonuçta Sarnath okulu ile özgün bir Hind-Kuşan sanatının doğması sağlanmıştır. Yalnız, bu okullarda yapıp da günümüze kadar ulaşan heykellerde Türk süvarilerine ait tipik elbiseler görülür. Paraların üzerinde ise, güzel manasına gelen "kucula" gibi Türkçe unvanlar yer alır. Bütün bunlar Budizmi kabul etmiş olmalarına rağmen Kuşanların pek de Hintleşmediklerini göstermesi bakımından önemlidir. Bu arada tamamen Türkçe olan "Manas" isimi de Budha panteonuna, bir ilâh adı olarak her halde bu devirde girmiş ve yine bu dönemde Brahmaputra nehrinin kollarından birisine ad olarak verilmiştir.

Daha sonra Akhunlar (Hünaslar) dönemi gelir. Akhunlar daha sonra Gazneliler, Gurlular, Temürlüler'in de yaptığı gibi Afganistan'ı Hindistan'a bağlayan yol güzergahında bulunan Gazne şehrinden hareket ederek Orta Asya'dan daha verimli olan ve daha fazla yağmur alan Pencap bölgesine doğru akınlar başlatırlar. Toraman ve daha sonra Mihrakula başkanlığında (515-550) Kuzey Hindistan'ı tamamen ele geçirirler.

557'de Batı Göktürk ve Sasani ittifakı sonucu Afganistan'da iktidarı kaybeden Akhunlar Hindistan'da da gerileme dönemine girerler. VII. yy başında ise Hintli racalar tarafından ortadan kaldırılırlar. Böylece İran- Afganistan ve Kuzey Hindistan'dan geçen ticaret yolu Akhunlar'ın elinden çıkar. Ancak burada bir gurup Türk Şahiler 870 yılına kadar Afganistan – Hindistan sınırındaki Ohint'de varlıklarını sürdürürler. Daha sonra bunlar Gazneli Mahmud'un Hint seferlerinde önemli rol oynarlar. Hem Hindistan'da

kurulacak Türk hakimiyeti için temel teşkil ederler ve hem de bugünkü Pakistan'ın ortaya çıkmasını sağlarlar.

X-XI.asırlarda Hindistan'da yeniden Turişkalar (Türkler) devri başlamıştır. Afganistan'ın Gazne bölgesine yerleşen Sebük Tigin kuzey batı Hindistan'ı ele geçirir. Daha sonra Gazneli Mahmud fetih hareketini hızlandırarak 15'in üstünde seferle Hindistan'da Türk gücünü yaygınlaştırır.Gazneliler 1040 yılında Selçuklulara yenilerek Hindistan'daki hakimiyetini kaybeder.Ancak XII. yy sonlarına kadar Pencap bölgesinde hakimiyetlerini sürdürürler.

Gaznelilerden sonra Afganistan ve Hindistan bölgesinde Gurlular hakim olurlar. Gurlular,Afganistan'ın Gur bölgesine yerleşerek oradan Hindistan'a doğru akınlar yaparlar. XIII yy.da Cüzcani tarafından yazılan Tabakat-i Nasiri'de Gurluların büyük sultanı Muhammed B. Sam'ın Hayber'i geçerek Gaznelilerin kalıntlarına son verip İndus ve Pencap boylarına kadar indiği yazılıdır. Gurlu Sultanı Muhammed B. Sam'ın oğlu yoktur. Varis olarak "Benim birçok oğlum var onlar da Türk Memluklarımdır. Onun için binlerce halefim vardır" diye ifade eder. Cüzcani'ye göre Mu'izzi Memluklar, Kutbed-din Aybeg, Nasır ed-Din Kabaca, Baha ed-Din Tuğrul, Tac ed-Din Yıldız ve Kalaçlı İhtiyar ed-Din Muhammed'dir. Yıldız ve Aybeg Sam'ın damadıdır. Bunlarla Sam 1206 tarihinde suikast sonucu ölene kadar Gazne, Lahor, Eski Delhi ve Hindistan'da Türk hakimiyetini sürdürmüşlerdir.

Delhi'de ilk Türk Sultanlığı **AYBEG** sayesinde kuruldu. Hindistan'da Türk – İslam kültürünün ve mirasının temelleri atıldı (Kuzey –Batı Hindistan 1206 -1210). Böylece Hinduların Dili'si Delhi olur. Alimlere son derece saygılı olan Aybeg Türk geleneklerine sıkı sıkıya bağlı idi. Çögen/ Çevgan oyunu sırasında atından düşerek ölen Aybeg'in en önemli eseri Delhi'nin ortasına diktirdiği **KUTUB MİNAR** (Kutbi Minaresi) idi.

Bundan sonra Kıpçak asıllı Türklerden Şemsiler (1211-66), Balabanlılar (1266-1290), Kalaçlar (1290-1320),Tuğluklar (1320-1414) saltanat sürdürmüşlerdir. Şemsiler; Şemseddin İltutmuş, Balabanlılar; Balaban, Kalaçlar (24 Oğuz boyundan biridir); Melik Tınaz Şah önderliğinde Hindistan'da büyük hizmetler vermişlerdir. Kalaçlar altın çağını Alaeddin Muhammed döneminde yaşadı.Tüm Hindistan,Seylan dahil Delhi'ye bağlandı.

Tuğluklardaki en önemli dönemlerden birisi Firuz Şah dönemidir. 1388'de 83 yaşında ölen Firuz Şah her işinde âlimlere danıştı, dış seferlerden çok iç işlerle uğraştı. Devleti mali ve iktisadi alanda büyük gelişmeler sağladı. 1398'de Timur Han'ın Hindistan'a girmesiyle Delhi Sultanı Mahmud Şah'ı yenildi. Delhi Timur'un eline geçti. 1399 senesinde Timur'un Türkistan'a geri dönmesinden sonra Mahmud Şah yeniden başa geldi ve 1413'e kadar hükümdarlığını sürdürdü. Firuz Şah döneminde 50 sulama bendi, 40 cami, 30 medrese, 20 hamam, 100 kervansaray ve han, 5 darüşşifa, 100 türbe ve mezar, 10 hamam, 150 sulama kuyusu ve havuz, 100 köprü yaptırmış.

Tuğluklardan sonra Müslüman menşeli Seyyidiler (1414-1451), Lodiler (1451-1489), Suri/Afganlılar (1540-1555) Delhi'de iktidar oldular.

1526'da ise Hindistan'da yeni bir devir başladı. Babur'un liderliğinde Delhi iktidarına yeniden Türkler geçti. 1858'e kadar Kuzey Hindistan'da iktidarda kalan bu hanedanın atası Babur-Şah Moğollardan bahsederken; "Şu uğursuz Moğol yağmacıdır. Yağma yapacak birilerini bulamazsa döner kendi milletini yağmalar" diyecek kadar kendini Moğol'dan ayırmasına, Türkçe'yi konuşup, Türk kültürünü temsil etmesine rağmen; batılı yazarlar, Babür'ü ve Babürlüleri Moğol yapmıştır. Babür Türk İmparatorluğu Babür Şah ile başlamış ve Hümayun, Ekber, Cihangir, Şah Cihan ve Evrengzib Şah ile devam etmiştir. Bugün Hindistan'daki önemli tarihî eserlerin büyük çoğunluğu Babürler dönemine aittir.

Hint kıtasında tarihin en büyük devletlerinden birini kuran Babürlüler, bu topraklara devlet yönetiminden ordu sistemine, edebiyattan kültüre, sanattan mimariye kadar eşsiz eserler bıraktı. Ne yazık ki, Babürlülerden sonra bu coğrafyayı işgal eden İngilizler, yazdıkları tarih kitaplarında bu büyük Türk devletine Moğol İmparatorluğu ismini koydu ve bu isim dünyada kabul gördü. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Forsu'nda yer alan güneşin etrafındaki 16 yıldızdan birisi de Babür Devleti'ni temsil etmektedir.

Osmanlı Devleti tarihinin en parlak döneminde, Türk Ordularının batıda ve doğuda büyük fetihler yaptığı zamanlarda Hint diyarında yeni bir Türk devleti doğuyordu. Orta Asya'yı baştan sona hâkimiyeti altına alan Timur Oğulları Devleti parçalanmış, torunları ayrı ayrı devlet kurmuşlardı. Emir Timur'un torunlarından olan Türk Barlas Kabilesi'nden Ömer Şeyh Mirza, Fergana'da bağımsızlığını ilân etmişti.

Ömer Şeyh'in oğlu Muhammed Babür, Fergana'nın Andican kasabasında 1483 yılında doğdu. Küçük yaşta babasının ölümünden sonra amcası ve dayısı ile yaptığı taht mücadelesini kaybetti ve emri altındaki beylerle birlikte 1504'te Kabil'e girerek devletin başkentini buraya taşıdı. Türkistan'da devam eden taht kavgaları sebebiyle Muhammed Babür yönünü doğuya, Hindistan'a çevirmişti. Türkler, tarih boyunca bu coğrafya ile her zaman münasebet içinde olmuşlardı. İslâm öncesi Saka ve Hun Türkleri; İslâm'ın kabulünden sonra ise Gazneliler ve Timuroğulları Hint kıtasını ele geçirmişlerdi. Son olarak Babür, Hindistan'ın kapısında karargâhını kurmuş bulunuyordu. Kabil'de kaldığı yıllarda Hindistan'ın zenginliği ve esrarı ilgisini çekmişti. Zaten bu özellikleriyle Hindistan'a çağlar boyunca akınlar olmuş, birçok kavim alt kıtada medeniyetler kurmuştu.

16. yüzyıl başlarında Hindistan kargaşa içinde bir ülkeydi. Babür bu kargaşayı fırsat bilerek güneye yöneldi. Hint kıtasını fethetmek için İndusu Irmağı'nı geçti. Hindistan'ın hâkimi Delhi Sultanı İbrahim Ludi 100 bin asker ve bin filden oluşan büyük ordusuyla Babür'ün üzerine yürüdü. Kanunî Sultan Süleyman, Hint diyarını fethetmeyi kafasına koymuş olan Babür'e Mustafa Rumî adında topçu subayı göndermişti. 13 bin kişilik süvari ve topçu birliği ile Mohaç Zaferi'nden birkaç ay önce Paniput Meydan Muharebesi'nde Hinduları yenerek Delhi'ye giren Babür, 1526'da Hint-Türk İmparatorluğu'nu kurdu. Bu zafer, çağın meşhur tarihçisi Şeyh Zeyn Hafî tarafından kaleme alındı. Zafernâme isimli bu eser, İslâm memleketlerinin hükümdarlarına gönderildi. Babür çarpışmalar içinde pişmiş, cesur, iradeli, ince zekâlı, edip ve şair bir komutandı. Babür Şah'ın Çağatayca seyahat ve hatıralarını anlattığı "Babürname" isimli kitabı, Türkçenin önde gelen şaheserleri arasındadır. Bu büyük devlet adamı, ölümünden sonra "Hazret-i Firdevs-Mekani" ve "Hazret-i Giti-Sitani" (Cihan Fatihî) diye anılmıştır.

Onun ölümünden sonra yerine geçen oğlu Hümayun, saltanatının ilk yıllarında tahtına göz dikenlerle ve babasının yendiği düşmanlarla mücadele etmek zorunda kaldı. Hümayun Şah, İran Şahı Tahmasb'la işbirliği yaptı; ama Şiiliğe itibar etmedi ve Safevîleri kendi devletinin geleceğini tehdit eden bir tehlike olarak gördü. Onun için Osmanlı Padişahı Kanunî Sultan Süleyman'a "Padişah Baba" diye hitap eden mektupta doğunun kendisine bırakılması hâlinde Safevî tehlikesini birlikte yok edebileceklerini bildirdi.

Babürlülerde Ekber Şah, Hindistan'ı tek bir merkezî idare altında toplamayı başaran ilk hükümdar olmuştur. Ekber Şah zamanında Babürlüler Hindistan'da en ihtişamlı dönemini yaşadı. Avrupalılar doğudaki bu devlete Büyük Moğol İmparatorluğu adını verdiler. Ekber Şah'ın en büyük hatası, çeşitli dinlerin kendince iyi ve doğru taraflarını alarak yeni bir din tesis etme düşüncesine girişmiş olmasıdır. Büyük İslâm müceddidi İmam-ı Rabbani, o yıllarda Hindistan'ın Serhend şehrinde yaşıyordu. İmam-ı Rabbani bu yanlış anlayışa karşı büyük fikir mücadelesi vermiş ve nihayet Ekber Şah'tan sonra tahtın varislerinden olan Şah Cihan ve Alemgir Şah'a fikirlerini kabul ettirmiştir. İmam-ı Rabbani'nin bu irşad ve ihyâ hareketiyle Hindistan'da İslâm yeniden aslî şekline uygun olarak yaşandı ve yayıldı.

Ekber Şah'tan sonra tahta Selim Cihangir geçti. Yeni hükümdarın âdil olmasına rağmen zevk ve eğlenceye düşkünlük gibi zaafı vardı. İngilizler Cihangir Şah döneminde Hint kıtasına gelmeye başladılar. Liman ve tüccarların güvenliğini sağlamak gayesiyle bu coğrafyaya İngiliz askerleri ayakbastı. İngilizlerin ele geçirdiği limanlar, zamanla bütün ülkenin işgalini sağlayacak ilk adım oldu. Cihangir, tahttan indirileceği bir sırada öldü ve oğlu Hürrem Şah, "Şah Cihan" adı ile tahta çıktı. Babürlüler bu dönemde alt kıtada ulaşabilecekleri tabii sınırlara ulaştı ve duraklama dönemine girdi. Şah Cihan, Hint kıtasına dünya medeniyet mirası kabul edilen çok sayıda şaheser kazandı. Babürlüler tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar Hindistan'ı imar etti ve zenginleştirdi. Şah Cihan, eşi Mümtaz Mahal için dünyanın en güzel kabul edilen türbelerinden birini yaptırdı. Taç Mahal'in yapımı için Osmanlılardan mimar istendi ve Mimar Sinan'ın talebelerinden Mehmet İsa Efendi, ekibiyle birlikte Hindistan'a gelerek 21 yılda bu şaheseri tamamladı. Agra'da Türk mimarlar tarafından inşa edilen Taç Mahal kadar, dünyada meşhur çok az mimarî eser vardır. Osmanlı Devleti'yle ilk düzenli diplomatik münasebetler Şah Cihan tarafından başlatılmıştır. Şah Cihan'ın 4. Murad'a yazdığı mektupta kullandığı, "Müslüman sultanların hânı, hilâfet makamı için Allah tarafından seçilmiş ve Müslüman milletler arasında birliğin tesis edicisi" ifadesi, Babürlü hükümdarlarının Osmanlı sultanlarına bakış açısını gösterir.

Şah Cihan'dan sonra Babürlülerin son büyük hükümdarı kabul edilen Evrengzib, Alemgir Şah unvanıyla tahta geçti. Evrengzib iyi bir Müslüman, cesur bir komutan, ideal bir idareci ve devlet adamıydı. Alemgir Şah, Türk ve İslâm dünyasıyla iyi münasebetler kurdu, ülkede düzeni ve huzuru yeniden temin etti. Fakat maalesef

devrinde Hindistan ticaretinin, İngiliz ve Hollandalıların eline geçmesine engel olamadı. Alemgir Şah 1707 yılında öldüğünde Türk devletlerinde kötü bir gelenek hâlini alan taht kavgaları yeniden başladı. Afgan ve İranlıların saldırılarıyla Babürlü hâkimiyeti zayıfladı ve ülkenin sınırları daraldı. Bu dönemde İngilizlerin askerî varlıkları günden güne güçlendi. Nihayet Alem Şah, ülkede gittikçe yayılan ve güç kazanan İngilizlerle savaşmak zorunda kaldı. 1764 yılında yapılan Balkar Savaşı'nda Babürlü ordusu yenilgiye uğradı. İngilizler ile yapılan Allahabad Anlaşması neticesinde alt kıtanın idaresi İngilizlerin eline geçti. Bundan sonra gelen Babürlü hükümdarları da ne yazık ki, İngilizlerin memuru olmaktan ileriye gidemedi. 1857'de çıkan Büyük Sipahi İsyanı'nı bastıran İngilizler, 1858'de bütün Hindistan'ı İngiliz İmparatorluğu topraklarına kattı. 1877'de ise İngiliz Kraliçesi Victoria, resmen Hindistan İmparatoriçesi ilân edildi.

Türkler, Hindistan'da dünyanın en büyük ve güçlü medeniyetlerinden birini kurdu. Babürlülerde kültür, sanat, edebiyat ve mimarlık çok gelişmişti. Bu dönemde büyük şair, edip, tarihçi ve mimarlar yetişti. Hindistan'ın her tarafı imar ve iskân edildi. Saraylar, camiler, köprüler ve birçok hayır müessesesi inşa edildi. Hint kıtasının her tarafına yollar yapıldı. Benares, Agra, Delhi ve Lahor gibi şehirler, dünyanın en güzel sanat eserleriyle dolup taşıdı.

Sünnî inanca sıkı sıkıya bağlı olan Babürlüler, yüzlerce din ve kavmin yaşadığı Hindistan'da din ve vicdan hürriyetine büyük saygı gösterdi. Bu topraklarda yaşayan halklara dinler ve dinî gruplar arasında ahengi, işbirliğini ve huzur içinde bir arada yaşama kültürünü, benimsettiler. Dinî hayatın çok canlı olduğu bu coğrafyada Müslümanlık yerliler arasında daha da yaygınlaştı. Orta Asya'dan gelen tasavvuf hareketleri Hindistan'ı da tesiri altına almış ve burada Nakşibendî, Kadirî, Sühreverdî, Şettarî tarikatları yaygın hâle gelmişti.

Babürlü hükümdarları büyük bir nüfusun yaşadığı çok milletli bu ülkede, Türk nüfusu çoğaltma politikasını benimsemediler. Üç asır boyunca azınlıkta kalan Türkler, ordunun ve devlet işlerinin dışında görev almadı. Saray ve kalelerin dışına çıkıp yerli halkla kaynaşmak yerine kapalı bir hayat yaşadılar. Bunun neticesi olarak, Türk kültürü ve Türk dili Babürlü'den sonra yavaş yavaş terk edilmiş ve yerini Farsça, daha sonra da Urduca almıştır. 1526'da Muhammed Babür'ün kurduğu büyük Türk-Hint İmparatorluğu, 332 yıl yaşadı ve 1858'de tarih sahnesinden çekildi. Babürlü

İmparatorluğu'nun sınırları içinde bugün Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Afganistan devletleri bulunmaktadır.

Hintliler komşularının topraklarını ele geçirme düşüncesinde hiçbir zaman olmadılar. Genelde kuzey batıdan saldırılara maruz kaldılar ve kültürleri gelenlerden etkilendi. Gelenlerin en önemlileri Türklerdi. İndo – Turcica çalışmalarına dayanılarak verilen bilgilere göre M.Ö: 2. yy.dan itibaren Türkler Hindistan'da etkili olmaya başladılar. Bu nedenle bugün Hindistan'da sanat, müzik, resim gibi alanların yanında idari yapıda da Türk tesirlerini görebiliriz. Aslında bu tesirlerin temellerini M.Ö. 1. binlerde aramak gerekir. Zira Hint kaynakları Saka, Turuşka ve Hüna adları ile ilk çağlarda da sadece bir toplumun yani Türklerin boylarını belirtmektedirler.

Pakistan ve Hindistan'ın ortak dili olan Urduca (Hintçe), geniş kullanım alanı ve zengin söz varlığıyla hem edebiyat araştırmacılarına, hem de dilbilimcilere geniş bir çalışma alanı sağlamaktadır. Çok farklı din ve kültür çevrelerine mensup, farklı bölgesel diller konuşan çeşitli etnik kökenlere mensup halkların ortak dili olan Urdu dili, adından da anlaşılacağı gibi asıl olarak ordu içinde şekillenmiş ve ordu mensuplarının konuştuğu bir dil olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim bu dilin adı olan Urdu'nun etimolojisine baktığımızda da bu kelimenin Türkçe 'ordu' kelimesine gittiğini görürüz. Zira bu dil, Alptekin'in torunu, Subuktekin'in oğlu olan Gazneli Mahmud'un bugünkü Pakistan topraklarını fethiyle başlayan ve yaklaşık sekiz yüz yıl süren çeşitli Müslüman-Türk sultanlıklarının etkisiyle bölgede oluşmuştur. Nitekim Pakistanlı bir tarihçi, Sultan Mahmud Gaznevi'nin Hindistan'a gelişini, asırlarca sürecek olan Maveraunnehir kökenli bir kültür inkılabının habercisi olarak tanımlamaktadır.

Urdu dili, Gaznelilerden başlayarak sarayda Türkçe konuşan sultanların teşvikleri daha sonraki Hint-Türk sultanlıkları dönemlerinde ordunun çoğunu oluşturan Türk kökenli askerlerin dilleriyle yerli halk dillerinin karışımıyla şekillenmiştir. Başlangıçta ordu mensubu kişilerin konuştuğu bir dil olması sebebiyle bu dile Ordu; bölgesel telaffuz değişimiyle Urdu denmiştir. Urdu dilinin oluşmasında Müslüman sufilerin mistik ilim kaynağı olan temel diller, Arapça ve Farsça'nın da büyük katkısı olduğu açıktır. Böylece Urdu dili, içinde barındırdığı komşu dil ve kültürlerle kaynaşabilme esnekliği sayesinde çok geçmeden halkın ortak dili haline gelmiş ve kısa sürede edebiyat dili olgunluğuna ulaşmıştır. Urdu dili, farklı kültür ve dil unsurlarını

günümüzde de içinde barındırmaktadır

Türkçe ve Hintçe/Urduca arasındaki gerek tarihî gerek kültürel gerekse dil bağına detaylı olarak ele alabilmek için işe kütüphaneleri tarayarak başladık. Gerek Hindistan gerekse Türkiye’de birçok kütüphanede konuyla ilgili kaynakları inceledik. Aşağıda Hindistan’da taradığımız kütüphanelerin listesi verilmiştir.

Tablo 1.1. Hindistan’daki Taranan Kütüphaneler

<u>EYALETİN ADI</u>	<u>ŞEHİR ADI</u>	<u>KÜTÜPHANE ADI</u>
Delhi	New Delhi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jawaharlal Nehru University 2. Indian Council for Social Science Research 3. Indian Council for Historical Research 4. Hamdard University Library 5. Archaeological Museum 6. National Archive Building Library
Uttar Pradesh	Lucknow	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lucknow University (Tagore Library) 2. Şiyeh Collage Library 3. Nevdetü’l Ulema, Şibli Library
	Aligarh	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maulana Azad Library
	Rampur	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raza Library
Bihar	Patna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Khudabakhsh Library
West Bengal	Calcutta	<ol style="list-style-type: none"> 1. National Library 2. Asiatic Society Library 3. Iran Society Library
Andhra Pradesh	Hyderabad	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oriental Manuscripts Library 2. Salarjung Museum 3. Osmania University 4. Asafiya Library
Maharashtra	Mumbai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oriental Manuscripts Library and Research Institute (Mulla Firuz Library) 2. Encümen-i İslam Research Institute 3. Asiatic Society

Çalışmamız sadece Hintçe-Urduca'yı kapsamadığından yani Türkçe,Hintçe-Urduca münasebetlerini içerdiğinden sadece Hindistan'daki kütüphaneleri taramamız yeterli olamazdı. Bundan dolayı Hindistan'da yaptığımız araştırmayı Türkiye'deki kütüphanelerde de yaptık.Hindistan'da 22,Türkiye'de 9 kütüphanede incelemelerde bulduk.Birçok eseri taradık.Aşağıda Türkiye'de çalışmamız için araştırma yaptığımız kütüphaneleri liste halinde sıraladık.

Tablo 1.2. Türkiye'deki Taranan Kütüphaneler

<u>ŞEHİR ADI</u>	<u>KÜTÜPHANE ADI</u>
İstanbul	<ol style="list-style-type: none"> 1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi 2. Bayezit Devlet Kütüphanesi 3. Süleymaniye Kütphanesi 4. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 5. Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi 6. Atatürk Kitaplığı
Ankara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milli Kütüphane 2. Ankara Üniversitesi Kütüphanesi
Erzurum	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

1.2. TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜN HİNDİSTAN UYGARLIĞI'NA ETKİSİ¹

1.2.1. Tarihi ve Kültürel Etkenler

Çeşitli Türk kavimlerinin Hindistanla olan ilişkileri çok erken tarihlerde başlamıştır. M.Ö.III.yüzyılda Mauriya Hanedanı çökünce Hindistan'da Şakvebatıda İskitadını taşıyan Orta Asyalı Türk boyu Hindistan topraklarına geçerek yerleşmişler ve "Hint Saka" adlı devletin esasını oluşturmuşlardır. Hint Saka devleti nin ünlü hükümdarı olan Mauesileoğlu Az'ın iktidarı esnasında devlet sınırı Keşmir'in güneyine doğru uzanmıştır. Hindistan'da özel bir sosyal tabaka oluşturan Racputların

¹ Bu bölüm şu makaleden yararlanılarak hazırlanmıştır: Bota Bekilava, Rauşangül Avakova ve Jenisbek Abaldeyev. "Türk Kültürünün Hindistan Uygarlığına etkisi." *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, XII/1 (Yaz 2012), s.441-454.

teşekkülünde Orta Asyalı Saka, Kuşan ve Hun Türklerinin etkisi büyüktür. Racput topluluğunun oluşumuna yaptıkları bu etki doğrudan değilse bile, söz konusu süreçte özel biryeri olduğu yadsınamaz. Babür Şah'ın seferleri gibi Sakalarında Hindistan topraklarında hâkimiyetlerini kurmaları, eskiden Doğu Türkistan'da yaşayan Yüe-Çi aşiretinin baskısından kaynaklanmış olabilir. Orta Asya'nın yerlisi sayılan Sakaların bir parçası işgalci kabilelere tabi kalmışlar, diğer bir bölümü ise güneye doğru göç etmişlerdir.

X.yüzyılın sonlarından itibaren Türk-İslâm kuvvetleri Hindistan'a ekonomik ve dinî sebeplerle akınlar başlatmıştır. Racalıkların zayıfladığı bir dönemden gelen Hint Hanedanları bu taarruzları savuşturamamış, darmadağın bir hale düşmüş ve bunun sonucu Hindistan'ın kuzeyinde Müslüman iktidarında 206 yılında büyük Dehli Türk Sultanlığı adında bir devlet kurulmuştur. Bud evletin kurulması Hindistan'ın tarihinde köklü değişikliklere yolaçmıştır. Hindistan Müslüman dünyasıyla karşıkarşıya gelmiş ve her iki medeniyet birbirlerini yakından tanımaşansını bulmuşlardır. Dolayısıyla Hindistan'da Türk Sultanlığının kurulmasıyla, bölgede Müslüman dünyasına açılan bir kapı oluşmuştur. İslâm mefkûresi Sin topraklarına VII.yüzyılda zirayet etmekle birlikte Hindistan'ın diğer bölgelerinde IX.yüzyıldan itibaren yerleşmeye başlamıştır. Delhi Sultanlığı'nda İslâm, devlet dinidir. Hindistan'a ilk Türk İslam askeri seferleri ise yukarıda da belirttiğimiz üzere 1001'de başlamıştır. Dahasonra başkenti Gazne olacak olan bu devletin hükümdarı Mahmut (998-1030)'un ordusu Pencap'ı ele geçirmiştir. Sultan Mahmut'un ordusuna mukavemet gösteremeyen Peşaver Tacası Jaipal mağlup olmuş, bu dönemden başlayıp 1026'ya kadar Sultan Mahmut Hindistan'da ilerleyişini devam ettirmiştir. Sultan Mahmut, Hindistan'ın tapınaklarını imha ederek bol servet elde etmiş, böylelikle seferlerinden büyük bir ganimetle geridönmüştür. Bunun yanında medreseler açılmış ve İslâmiyet yayılmıştır.

Sultan Mahmut, Kuzey Hindistan'ın engin topraklarına, yani Somnath'tan (Kathiya- var) Kanovca'ya (Gang) kadar genişleyerek büyük savaşlar yapmış, fakat kendi iktidarını ancak Pencap'ta tesis edebilmiştir. Sultan Mahmut'un halefleri Selçuklular tarafından maruz bırakıldıkları tehditlerden dolayı başkenti Gazne'den Lahor'a taşımışlardır. Gazneli Sultan Mahmut'un vefatından sonra halefi olan Kutbettin Aybek (1206-1211) kendini Kuzey Hindistan'ın hükümdarı ilan etmiş, böylece Delhi Türk Sultanlığı ortaya çıkmıştır. Aybek öldükten sonra Gulyam

Hanedanı, İltutmuş, Balaban, Kalaç Hanedanı, Tuğluklar, Seyyidiler (Bu sonuncu Türk hanedanlığı değildir) Hanedanı sırayla iktidara gelerek kendi hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir.

Hindistan topraklarında Türk hâkimiyetinin kurulmasıyla burada yeni bir dilin meydana gelmesi söz konusu değildir. Fakat yine de bu olay Hindistan'daki bütün dillerin gelişmesinde belli bir etki yapmıştır. İlkın, Hintlilerin yabancı dilli hâkimlerle bağlantı kurması dilin kelime hazinesine yeni sözcüklerin geçmesine neden olmuştur. İkinci olarak, Kuzey Hindistan'ın engin topraklarını birleştirmede bir dili bölge diline kadar yükseltmiştir, çünkü merkezî hâkimiyetin genişlemesi sonucu merkezde kullanılan dilin de uygulanma alanı genişlemiştir. Bu, Khari-Boli lehçesinden kaynaklanan Hindustani lehçesidir.

Hindistan'da Müslüman sarayında uzun bir süre kullanılan dil Farsça olmuştur. Büyük Moğol İmparatorluğu devrinde bu dil resmi bir dil derecesine yükselerek XIX. yüzyılın başlarına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu koşullar altında Farsçanın Hint lehçelerine etki yapmaması mümkün değildir. Hindistan'da hâkimiyet tesis eden Gazneli Mahmut dâhil, Babür'ün ordusuna kadar, bölgenin Müslüman idarecileri bu coğrafyaya İran'dan değil, Kuzeybatıdan, yani Orta Asya topraklarından gelmişlerdir. Bu hâkimlerin Türk olduklarına dair belgeler mevcuttur. Hindistan'da kullanılan lehçelere etki yapan dillerin asker arasında, orduda kullanılan bir dil olması kaçınılmazdır. B.Gafurov "Taciklerin Tarihi" başlıklı eserinde şöyle bir açıklamada bulunur: "M.Ö. 2. yüzyılın başlarında Orta Asya'nın esas etnik ögesi yalnız Türkler değildi, aynı zamanda Tacikler de vardı ve onlar Gaznelilerin büyük bir kısmını oluşturuyordu. Yani Gazneli Mahmut'un ordusunda Tacikler bulunuyordu. Dehli'nin ünlü şairi Amir Hüsrev Dehlevi'nin kendi eserinde çağdaşı ve Bengal hükümdarı olan Buğra Han'ın ordu kadrosu üzerine dururken onların büyük bir kısmının Türkler ve Taciklerden oluştuğunu belirtmesi, bu görüşümüzü desteklemektedir. Bu bakımdan Hindistan'da Gazneliler ordusunda kullanılan dillerden birinin de Tacikçe olması mümkündür."

Hintçe'de Türkçe unsurlar azdır. Yine de Türkçe'nin Hindistan'a bu dili konuşanlarla girdiği de reddedilmez bir gerçektir. Büyük Moğol İmparatorluğunun kurucusu Babür Han'ın, yazılarında öz dili olan Çağatayca kullandığı bilinmektedir.

“Türkler, kendilerine dâhil olanları bütün iyiliklerine katarlar, zulümlerin zorbalığından kurtarırlardı. Onların hiddetinden korunmak için Türklerin gelenek ve göreneğine uymak ve yollarını takip etmek, devrin ileri gelenleri için adet haline gelmişti. Hasret ve tasasını anlatmak ve yakınmak için Türklerle onların dilinde konuşmaktan başka çare yoktu. O yüzden Türkçe’yi öğrenme mecburiyeti, zamanın bir ihtiyacı haline gelmişti.”

Babür Han 18 Şubat 1483’te babasının iktidarda bulunduğu Andican (başkenti Fergana)’da dünyaya gelmiştir. Bu Orta Asya’da siyasi buhranın yaşandığı bir dönemdi. Yurtta iktidarı ele geçirmek için taht kavgalarının, iktidar mücadelelerinin yaşandığı bir dönemdi. Bu duruma şahit olan Babür, babasının vefatından sonra beyler arasında devam eden çatışmalara katıldı. Beyleri bir araya getirerek Maverâünehir’de merkezî bir devlet kurmak istedi. Fakat bu fikir gerçekleşmedi, çünkü iktidarı ele geçiren Şaybani Han 1504’te Endican’a taarruz ederek bölgeyi kendine bağladı. O zaman Babür vatanını bırakarak Afganistan’a gitmeye mecbur kaldı. 1505-1515 yılları arasında Babür birkaç defa Orta Asya’ya dönmek istediysede bu yoldaki girişimleri başarısız sonuçlandı. Bunun üzerine Babür, Hindistan’ı ele geçirmek düşüncesiyle büyük bir hazırlık yaptı. Babür’ün bu kararı pek çok Afganistanlı mirzalar ve Orta Asya’dan beraberinde gelen yüksek rütbeli askeri komutanlar tarafından kabul gördü. Babür Afganistan ve Hindistan beyliklerini bir araya getirerek merkezî büyük bir devlet kurmayı amaçlıyordu. Onun bu fikri içinde buldukları tehlikeli durumda siyasi açıdan yerine bir karardı.

1519-1525 yılları arasında Babür Han Hindistan’a birkaç defa başarılı seferler gerçekleştirmiştir. Onun ordusunun ağırlığını Barlas, Celayir boyları ve Afganistan kavimleri oluşturmaktaydı. İlginç bir bilgi de, pek çok Hint derebeyinin Babür Han’la ittifak kurarak Hindistan seferinde ona askeri yardımda bulunmuş olmalarıdır. Babür’ün bizzat kendisinin bahsettiğine göre o Kabil’deyken ünlü Hintli Raca Rano Sango, kendi temsilcisi aracılığıyla Babür’e Delhi Sultanlığı’nın son hükümdarı Lodi Sultan aleyhinde ortaklaşa bir savaş başlatma teklifinde bulunmuştur.

Tarihi vakayinamelere göre Babür’ü Delhi Sultanlığı’nın güttüğü siyasetten hoşlanmayan Pencap hükümdarları da desteklemişlerdir. Bu sayede Aralık 1525’te Babür, Pencap’ı hiç güçlük çekmeden ve direnişle karşılaşmadan hâkimiyeti altına

almıştır. Pencap'a hâkim olmak Babür'ün ve askerinin moralini yükseltmiş, bundan sonra Babür, İbrahim Lodi ile savaşmak için harekete geçmiştir. Durum böyleyken İbrahim Sultan da boş durmamış, Delhi'den büyük bir orduyla hareket etmiştir. Babür Han ile İbrahim Lodi arasındaki büyük bir çarpışma Panipat şehri dolaylarında gerçekleşmiştir. Babür'ün askeri İbrahim Sultan'a kıyasla sayıca az olduğu halde, Babür tecrübesi ve askerî taktiği sayesinde galip çıkan taraf olmuştur. 21 Nisan 1526 tarihinde İbrahim Sultan çatışma esnasında vefat etmiştir. Panipat'ta gerçekleşen Babür'ün başarısı Lodi İmparatorluğunun kaderini değiştirmiş, Delhi Sultanlığına ait büyük şehirler Delhi ve Agra, Babür'ün eline geçmiştir. Hindistan tarihçilerinden biri bu olayı şöyle anlatır: "Panipat önlerinde kazanılan zafer Büyük Moğol İmparatorluğunun temelini oluşturdu. Bu devlet kendi kültürü ve kuvvetiyle Müslüman dünyasındaki en büyük İmparatorluk olarak kaldı. Öyle ki, Roma İmparatorluğu ile bile kıyaslanabilir".

Hindistan'ın pek çok derebeyleriyle gerçekleşen savaşlarda hep üstün gelen Babür, Hindistan'ı büsbütün hâkimiyeti altına almıştır diyebiliriz. Mart 1527'de uzun bir süre devam eden bir çarpışmada Babür yine zaferi kazanmıştır. Üstün yöneticiliği, dayanıklılığı ve silahlarının hazır bulunması Babür'ü hep zafere ulaştırmıştır. Ancak Babür Han'ın hâkimiyeti Hindistan'da uzun sürmemiştir. Aralık 1530'da Babür, Agra'da vefat etmiştir. Hâkimiyet dönemi kısa sürmesine rağmen Babür Hindistan'ın ekonomik, siyasi ve kültür açısından gelişmesine büyük emek harcamıştır.

Hindistan'a Orta Doğu ülkeleri tarafından yapılan askeri seferler Müslümanlar hâkimiyetindeki bir devletin teşekkül etmesine ve İslâm'ın geniş bir çapta yayılmasına sebep olmuş, dolayısıyla Hindistan'ın kültürü ve edebiyatına büyük bir etki yapmıştır. O dönem tarihçilerinden Ziyaeddin Barani'nin yazdıklarına göre Delhi, Bağdat, Mısır ve yeni İstanbul'la rekabete geçebilen büyük şehirlerden birine dönüşmüştür.

1.2.2. Kelime Hazinesi

Hintçedeki Türkçe öğeler, Türk ve Hint kültür ve dil ilişkilerinin sonucudur. Yabancı kelimeler ise yüzyıllık tarihi içeren tarihi ve kültürel bağlantıların yeni bir görünüşüdür. Yapı bakımından çok değişik olan Türk lehçeleriyle Hintçe kelime

unsurlarının birbirleriyle alış verişi olayına coğrafik, kültürel, tarihi ve sosyal etkenlerin neden olduğu söylenebilir.

Eğer diğer bir dilin sosyal önemi güçlenirse o zaman insan o dilden yeni kelimeler alarak onun uygulanmasını kuvvetlendirir, o dili öğrenmesiyle kendisinin belli bir sosyal duruma sahip olduğunu ispata çalışır. Örneğin, Hint topraklarında İslâm'ın yayılması Arapça'ya olan ihtiyacı arttırmıştır, çünkü Arapçayı öğrenme dürüstlüğü ve barışın sembolünü teşkil ederdi. Farsça ise orta dönem Hindistan kültürü ve edebiyatının parlak bir belirtisidir. Bununla birlikte Farsçanın resmi dil olması için bu dile olan ilgiyi de doğal kılmaktadır. Hindistan topraklarında Türkçe'ye ihtiyaç duyulduğu dönem ise Babür hâkimiyetine denk gelir. Türk Lehçelerini (Eski Özbekçe, Türkçe, Çağatayca) bilmek o dönem için yüksek kültüre sahip olmanın, bilgili ve görgülü olmanın nişanesiydi.

Kelime alışverişi çoğunlukla çok ihtiyaç duyulduğunda veya kabul edici millet tarafından diğer dile ilgi duyulduğunda gerçekleşir. Ancak yeni nesnelere adlandırma sürecinde sözcüğün ayrı bir manayı karşılamaması söz dağarcığı inovasyonunun tek kaynağı değildir. Bu sürece aynı zamanda dilin birkaç iç etkeni de etki yapar. Onların biri de kelimenin günlük konuşmada çok kullanılmayışıdır. Çok kullanılan sözcük hemen hatırlanır ve günlük konuşmada canlı olarak varlığını sürdürür. Çok nadir kullanılan sözcükse kaybolmaya yüz tutar, onun yerini diğer bir dilden geçen ve telaffuza uygun olan kelimeler alır.

कवुरमा (qavurmā) kurma, kurdak (böbrek kızartması) sözcüğü Hintçeye geniş toprağa sahip, hayvanları çok anlamında Türk yurdundan yeni yemeğin adı olarak geçer. **कुरता**(kurta) gömlek, mont, palto kelimesi Hint erkeklerinin milli giysisi olan dhoti (sarı gibi bel- den aşağıya doğru sarılan erkek elbisesi)'nin rahatsız bir elbise olduğundan, hem bedeni büsbütün kaplayan bir elbiseye ihtiyaç duyulduğundan erkek giysisi olarak Müslümanlarla birlikte "kurtapacama" girmiştir, çünkü bu hava sıcakken giyinir ve çok hafif, ince ve rahat bir elbisedir.

Hintçede yer alan Türkçe kelimeler yaşamın çeşitli alanlarını kapsar. Bunlar günlük tüketim eşyaları, yemekler, akraba ve giysilerin adlarını karşılayan kelimeler ve askeri terminolojidir.

Tüketim Eşyaları: Hintçede aile ve yaşama ait terimler aslında kendi öz kelimeleri ve Arapça, Farsça asıllıdır. Buna rağmen günlük yaşamda, ev işlerinde kullanılan ufak tefek eşya isimleri arasında Türkçeden geçmiş sözcükler de mevcuttur. Örneğin, **कैची** (qayıncı) – makas, **चाकू** (çaku) – çakı, mutfak bıçağı, **चिलमचा** (cılamca) – yıkanmak için kullanılan tas, leğen, **बरमा** (barma) – burgu, delgi, **बुकचा** (bukca) – bohça, **चकमक** (cakmak) – çakmak, **कनात** (kanat) – perde, yatağın görünmemesi için önüne çekilen perde, **सनदूक** (sanduk) – sanduka, sandık, **छतरी** (catra) – çadır, dam, **तदूर** (tandur) – tandır, **सुरमा** (surma) – sürme, kirpik diplerine sürülen siyah boya, **गलीचा** (galıca) – halı.

Yemek İsimleri: **कवुरमा** (kavurma) – kavurdak, kızartılan böbrek ve et, **समोसा** (samosa)– üçgen şeklinde ve katmerli börek, samsa, **बुजा** (buza) – boza, bira. Bizde Rusça asıllı olarak bilinen “kefir” kelimesinin aslı Türkçedir, **किफ़र** (kefir) – ayran, **पुलाव** (pula) – pilav, **शोरबा** (sorba) – çorba, sebzeler katarak koyun etinden pişirilen yemek, **कबाब** (kabab) – kebab, et kızartması.

Akrabalık İsimleri: **आगा** (aga) – ağabey, **दादा** (dada) – dede, baba, **आपा** (apa) – abla, **बीबी** (bibi) – hanım, eş, **आबा** (aba) – baba, babalık, **खातून** (hatun) – kadın, hanım.

Elbise İsimleri: **कुरता** (kurta) – gömlek, yelek, **कुरती** (kurti) – yelek, bluz (kadınlar için), **चोगा** (coga) – bornoz, entari, ropdöşambr, deve yününden yapılan uzun yenli elbise, **बुरका** (burka) – uzun yağmurluk, muşamba, **जुराब** (jurrab) – çorap.

Hintçeye geçen Türkçe kelimelerin en büyük kısmını askeri terminoloji oluşturmak- tadır. Doğuda derebey toplumunun sosyal ve siyasi yapısında ordunun her zaman ayrı bir yeri vardır, çünkü teşekkül açısından derebeylik sistemi esasta askeri bir kurumdur. İdare ve askeri isimlerin (askeri bölükler, rütbe ve silah isimleri) ekseriyetle Türkçe olması Türklerin siyasi ve idari açıdan egemen olduğunun bir delilidir.

İlkin silah isimlerini gözden geçirelim: Hint milletini boyunduruğu altına alarak bü- yük toprağa sahip olan Türklerden onlar silah isimlerini bolca almışlardı. Örneğin, **तमनचा** (tamanca) – tabanca, **तोप** (top) – top, **बंदूक** (banduk) – tüfek.

Silahın şekilleri değişince onların isimleri de aynı kalmaz. Barutlu silahlar icat edilince yayın yerine artık tüfek geçmeye başlar. **तोप**(top) – top ve **बंदूक** (banduk) – tüfek, silah söz- cüğü Hindice İzahlı Sözlükte Arapçadan geçmiş kelime olarak gösterilir, fakat Büyük Hindi- ce ve Rusça Sözlükte ise Türkçe asıllı bir kelime olduğu kaydedilir.

Böyle tartışma götürür sözcüklere çok rastlanır, çünkü Arapça ve Farsçaya Türkçeden geçmiş kelimeler onların öz sözcükleri olarak öyle kaynaşmıştır ki, bazen onlar Arapça ve Farsça olarak gösterilirler. M. Ş. Musatayeva ile L. A. Şelyahovskaya'nın “Türkizmlerin Kelime Yapma Sözlüğü” adlı eserinde **अमीर** (amir) – emir, **सुलतान** (sultan) – sultan, **मालिक** (malik) – padişah, hükümdar, **वज़ीर** (vazir) – vezir gibi Arapça kelimeler Türkçe asıllı olarak gösterilir, ancak bu U.Alcanbayeva'nın tezinde ve Hindice İzahlı Sözlükte öz Arapça kelimeler olarak belirtilmiştir.

Hindice'de mevcut olan Kazakça “orda” kelimesi iki türlü manaya sahiptir. İlki erkeklikte **उरदू** (urdu) – asker, ordugah, ikincisi dişilikte Urduca anlamındadır. Bu sözcüğün anlamları Kazakçadan tamamen uzak askeri mana ve dil ismine dönüşmüştür. “Orda” kelimesine dair Kazakça Kısaca Etimolojik Sözlükte şöyle bir açıklama mevcuttur:

“Orda” kelimesi bütün Türk lehçelerine ortaktır, eskilerde onların göçebe kabileleri, ittifakları ve bu ittifakların hükümdarlarının oturduğu merkezine denmiştir. Örneğin, Hanların, Beklerin iktidarını yürüttüğü yerlere Ak Orda, Gök Orda, Altın Orda vs. dendiği gibi. Bizce orda kelimesi “orın” yani yer kelimesiyle aynı kökten türe. Orda sözcüğünün birşeyin çok toplandığı yer anlamından asker, kol manası meydana gelmiştir. Orda (Urdu) kelimesi- nin bu anlamda kullanılması Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde hâlâ canlı olarak korunmaktadır.Orda kelimesi Rusça'ya da sirayet ederek “silahlı asker, istilacı, işgalci asker” anlamında kullanılmaktadır8.

Çağdaş Kazakçada “karauıl” (bekçi) sözcüğünün savaş alanında kullanılan birkaç anlamı mevcuttur: 1) asker, askeri birlik; 2) silahın ucunda bulunan nişanı düzeltici alet; 3) bekçi, muhafız. Karauıl sözü askeri seferde önde yürüyen, gördüğü ve bildiğini haber veren ufak askeri bekçi ve asker kavramını bildirir. Bu sözcük Hintçeye askeri manasını koruyarak geçmiştir. Hintçe-Rusça Sözlükte **किरावल** (kiraval) – güvenlik, devriye, ön siper, **कराबीन** (karabin) – karabina kelimeleri askeri terim olarak o kadar geniş anlam kazanmıştır ki, hatta Rusça’ya da hiç değişmeksizin geçmiştir ve canlılığını sürdürmektedir

1.2.3. Mimarlık

Mimari anıtlardan bahsedecek olursak, Delhi Türk Sultanlığı esnasında Hindistanda İslâmî yapıların üstünlük kazanması, ayrıca camilerin, minarelerin, mezarlıkların ve medreselerin inşa edilmesi dikkati çeker. Heykelle süslenmeksizin yapılan fakat uygun, oranlı ve muhteşem yapılar Hindistan için bir yenilik sayılmıştır.

Hindistan toprağında günümüze kadar varlığını sürdüren anıtlardan biri, Yeni Delhi’nin güneyinde bulunan Kutb Anıtı’nın merkezi sayılan Kuvvet-ül İslam Cami’dir. Bu tesisi Delhi Sultanlığı’nın ilk sultanı Orta Asyalı Türk (Türkmenlerin Halac boyundandır) Kutbuddin Aybek yaptırmıştır. O günden itibaren Hint İslâm mimarlık sanatının temeli atılmış sayılır. Birkaç yüzyılı bulan ve müslüman hâkimiyeti sırasında geniş çapta yürütülen inşaat işleri devam ederek yeni şehirleri meydana getirmiştir.

Tarihi anıtlardan biri de Kutbeddin Aybek’in 1500’de yaptırdığı Delhideki ünlü “Kutub Minar” minaresidir. Memlukler tarzında aşağı kısmı kırmızı taşlardan yapılan ve yüksekliği 72,6 metreyi bulan beş katlı Kutb Minar’ın her bir katı minareyi halkalayarak yerleşen promenatlardan ibarettir. İlk üç katı kırmızı kumluktan, diğer ikisi ise mermer levhayla kaplıdır. Yukarıya çıkabilmek için merdiven yapılmıştır. İlk iki katı büyük Arapça harflerle süslenerek Kur’an Ayetlerini içermektedir.

XIV. yüzyılın başlarında hükümdar olan Alaeddin Kalaç, Kutb Anıtının yanından Siri şehrini yaptırmıştır. Şu anda bu şehrin kalıntısı bile yoktur. Kutb Anıtında bulunan Ali Darvaza’nın özelliği ise işlemelerinin beyaz mermerden yapılmasıdır.

Moğol Hanedanının ilk padişahı olan Babür 1526 tarihinde Panipat civarında meydana gelen çatışmada Lodi Hanedanına yaman bir darbe indirmiştir. Babür dört sene içerisinde Hanedanın temelini atarak Hindistan'ın büyük bir kısmında yıllarca sürecek hakimiyetini kurmuştur. Hanedanın oluşmasında Afganistanlı padişah Şerhan'ın büyük payı vardır. Şerhan'ın 15 yıllık iktidarı süresinde milli mimarlığın gelişmesine de emeği geçmiştir. Moğol tarzı, Hindistan mimarlığında tam bir devri ihtiva eder. Yapıların hepsini üç esas kategoriye ayırabiliriz: Hisar Saray veya Şehir Kale, Mezarlıklar ve Camiler. Dehli'de bulunan ve eski hisarlardan Purana Kila veya Cahanpanak şehir kalesinin içerisinde padişah odaları, özel ve içtimai bekleme salonu, cami, harem, bununla birlikte fonksiyonel yapılar olarak bilinen ambarlar, hamamlar ve havuzlar mevcuttur. Purana Kila'da bulunan Kuila Kuhna Camisi bihassa Moğol mimarlığının numunesidir. Sazaramdaki Şirhan Mezarlığı ise Tuğluklularla Lodiler Hanedanlarının yaptırdığı sekiz köşeli mezarlıkların en başarılısıdır. Şirhan, Babür'ün oğlu Humayun tarafından tahtan devrilerek Delhi'de Türk-İslâm kültürünün devam etmesini sağlamış ve Hindistan hükümdarlığına kendi oğlu Ekber Şah'ı getirmiştir.

Ekber Şah'ın iktidara gelmesiyle o güne dek görünmeyen inşaatlar başlamıştır. Onun hükümdarlığı sırasında İran tarzı Hint ve Budist mimari tarzı bir arada kullanılmaya başlanmıştır ve sonuçta yeni ve eşi görünmeyen bir mimari üslup meydana gelmiştir. İşte bu tarzla yapılanlar arasından şunları ayrıca belirtmek gerekir: Delhi'de bulunan Humayun Mezarlığı ve diğer inşalar, Ekber Şah'ın kısa bir süre için kendine başkent yaptığı Fatihpur Sikri Kalesi, ayrıca Agra'daki Ekber'in kendi mezarlığıdır. Ekber Şah, şehir-hisarı yaptırırken Hint İslâm tarzının kullanılmasını istemiştir.

Ekber Şah'ın oğlu Cihangir'in inşaata ne yeteneği ne de isteği olmuştur. Cihangir'in varisi Cihan Şah, Moğol mimarlığını daha da geliştirerek zirveye ulaştırmıştır. Bunun somut delilini Agra'da bulunan Tac Mahal'de açıkça görmekteyiz. Tac Mahal'ı yaptırmadan önce Cihan Şah'ın ustalarının mermeri bir inşaat malzemesi olarak kullanmaya başladıktan sonra içtimai ve özel kabuller salonu Divan-e Khasi ile Divan-e Am'ın geniş odalarını, bilhassa Agra Hisarındaki Moti Camisi'ni inşa ettiklerini biliyoruz.

Cihan Şah'ın erken vefat eden sevgili eşi Mümtaz'ın anısına yaptırttığı Tac Mahal Mezarlığı İslâm usulünde yapılan yapıların başında gelmektedir. Cihan Şah bu yapıtı

gerçekleştirmek için Doğunun en ileri gelen inşaatçıları davet etmiştir. Bu eserin yapılmasında önemli katkıda bulunanlardan biri ünlü Türk mimarı Mimar Sinan'ın çırağı Osmanlı Türkle- rinden Üstad Muhammet İsa Efendi'dir. Mezarlığın taslağını yapmaya Hindistan, Orta Asya, İran ve Arabistan'ın üstatları katılmıştır. Cihan Şah, mezarlığın yapılacağı yer olarak Yamuna nehrinin sağ kıyısını seçmiştir. Eserin yapılmasına 20 bine yakın işçi katılmış ve bu yapıtın inşası 1631'den 1647'ye kadar devam etmiştir.

Platformda yerleşen beş kubbeli ve minareli Tac Mahal'ı fiskiyeli bahçelerle havuzlar takip eder. Onun beyaz mermerden yapılan duvarları ve siperleri değerli ve yarı kıymetli taşlarla süslenmiştir (bu değerli taşlar 1857'de İngilizlerin Agra'yı kuşatması sırasında yağ- malanmıştır).

1.2.4. Edebiyat

Dehli Sultanlığının devlet dili olan Farsçanın gelişmesi Hindistan'da bu dilde edebiyatın, ayrıca şiirin meydana gelmesini sağlamıştır. Bununla birlikte Kuzey Hindistan'da Hint grameriyle Farsça Arapça sözcüklerin bir araya gelmesi suratiyle Urduca'nın meydana gelme- sine büyük bir etki yapmıştır. "Urdu" kelimesi ta başta bahsedildiği üzere alış veriş merkezleri bulunan Müslüman hâkimlerin ordugâhlarına denmiştir. Sonraları bu alış veriş merkezlerin dili öyle bahsedilmeye başlanmıştır. XVIII. yüzyılda Urduca nakh, şikh (kelime keli- mesine, baştan sonuna kadar) üslubunda bir şiir açığa çıkmıştır. Böyle bir şiirin içeriği çoğunlukla belli bir kahramanın (adeta efsanevi) dış biçimini betimlerdi. Şair her olayda baş- kahramanı en ine detaylarına kadar tasvir ederdi. Dekka'dan şairlerin Delhi'ye gelmesiyle şiirde yeni bir tarz meydana gelir. Delhi'deki saray şairleri kendi şiirlerinde Farsça ve Urduca'yı sırayla kullanmaya başlarlar. Bu yeni üslup Hint edebiyatı tarihinde "Rengareng Gazel" adını taşımaktadır. O dönemin büyük şairlerinden biri olan ve zengin bir İran sülalesinin mensubu, şiirin ve aruzun ustası, pek çok gazel ve mesnevinin müellifi Sadrettin Muhammet Faiz'dir (yaşa- dığı tarih tam olarak bilinmemektedir). Faiz, nazımda geleneksel konuları değil meydana gelen olayları olduğu gibi betimleyen değerleri ilk farkedene ve Urduca yazan şairdir. Faiz şiirde heceye büyük bir önem vermiş, klişeleşmiş mecazlardan kaçınmış ve ince sözlü

ekilibristleri kullanmamaya çalışmıştır. 1714 tarihinde Faiz kendine ait ilk Divanını bitir- miştir. Onun şiirde çok kullandığı türlerden biri de nazım (çift kafiyeli beyit)'dir.

XVIII. yüzyılda Müslüman ve Hint geleneğinin edebiyatta iç içe olması Faiz ve Delhi çığırının diğer şairlerinde de dikkat çekmiştir. Hint geleneğinin (Krişna ve Ratha, Lotüs, Fil) tipleri ve unsurlarının Arap ve Fars kültürlerinin gelenekleriyle (Ferhat ve Şirin, Bülbül ve Gül) iç içe geçmesini işte bu Müslüman Hint şairlerinin eserlerinde rastlamak mümkündür.

1783'te Nadir Şah'ın Delhi'yi kuşatması sonucu onun aciz bir duruma düşmesi ve çökmesine neden olmuş ve böylelikle kültür merkezi bu kez Luknov'a geçmiştir. Luknov döneminde Urdu edebiyatı kendinin parlak çehresini kaybetmiş ve milletin fakirleşmesi, çeşitli yağmalar ve İmparatorluğun çökmesine yol açmıştır.

XVIII. yüzyıl Urdu edebiyatı pek çok şairleri meydana çıkarmış, fakat onların hiç biri- si "Gazeller Şahı" olan Mir Muhammet Taki Mir gibi olamamışlardır. Mir kendi şiirinde Delhi'nin çöküşünü, milletin derdi ve elemi, o dönemin bütün zorluk ve sıkıntısını zarif bir dille ifade etmiştir. O, Urduca altı Divan, birkaç kaside, mersiye ve yirmiden fazla mes- nevi yazmıştır.

Babür'ün edebi mirası incelendiğinde onun yetenekli lirik şair olduğu anlaşılır. Babür'ün kendi çevresinde ve o dönemleri Maverainehr, Horosan ve Hindistan'ın kültür haya- tında özel bir yeri olmuştur. Babürnamede onun Orta Asya ve Horosan'ın çeşitli şehirlerinde kültür ve ilmin meşhur simalarıyla bir araya geldiği dile getirilir, yani Babür'ün gençken sanata, ilme ve edebiyata candan bağlandığı açıkça görülür. O dönemin edebiyat sahasındaki değerli yadigârları olarak XV. ve XVI. yüzyıllarda Orta Asya, Horosan, İran ve Hindistan'da yazıya geçen türlü Doğu Antolojilerini dile getirebiliriz (Ali Şir Nevai'nin Mecalis'un Nefais'i, Fahri İbn Muhammet Amir el-Heravi'nin Revzat-us Salatin, Sait Hasan Hoca Nisori'nin Muzakir-ul Ahbap, Mir Ali Şir Konig Tantavi'nin Makulat-ül Şuara adlı eserleridir).

Ali Şir Nevai'nin Antolojisinde o döneme ait 459 yazar, şair ve bilim adamları hakkında bilgi verilmiştir. Ali Şir Nevai'nin bu eserini okuduktan sonra Babür'ün çevresinin kültürel seviyesinin ne kadar yüksek ve geniş olduğunu tasavvur edebiliriz. El-Heravi'nin Antolojisi adeta Mecalis'un Nefais'in bir devamı gibidir, çünkü orada Babür dönemine ait şiir orta- mı geniş bir şekilde ele alınmıştır. Fahri Heravi Mecalis'un

Nefais'i ilk defa Farsçaya çevir- miştir.Doktor Şmel'in ifadesine göre Mecalis'un Nefais'in farsça nüshası günümüzde Londra British Museum'de saklanmaktadır.

Fahri el-Heravi'nin Revzat'us Salatin adlı eserinin ikinci bölümünde Zahrettin Ba- bür'ün edebi çevresi hakkında bol bilgiler sunar. Bu tezkirenin müellifi çağdaşlarının edebi çevresini çok iyi bilmiş durumdadır. Şiir yazma üslubunu ve eski Özbekçeyi çok iyi bilen Fahri Heravi Babür ve takipçilerinin poetik sırrını derinden kavrayabilmiştir.

Çağdaş dönemde pek çok yabancı bilim adamları Babür'ün şiirine büyük değer ver- mektedir. Frankfurt'ta bulunan Şark Enstitüsü'nün araştırmacısı Doktor Şmel Fahri Heravi'nin eserine dayanarak şöyle der: "Türk edebiyatının klasik temsilcisi olarak Demiroğullarıyla Özbek Hanlığı sarayında bulunan Hüseyin Baykara ve onun saraylı şairleri değil, aynı za- manda Babür'ün de bu edebiyatın ünlü isimlerinden olduğunu dile getirmek lazımdır".

Horasan'ın hükümdarı sultan Hüseyin Mirza da döneminin meşhur şairlerindedir.Babür onun şiir dünyasını çok iyi bilmiş, hatta sürekli tenkide almıştır.

Babür kendi şiirlerini Çağatayca yazmıştır.O yüzden Babür yalnız büyük şair değil aynı zamanda üstün kabiliyetli yazardır da.Ona ait Babürname adlı hatıra eseri Doğu Edebiyatındaki dili çok ağır olan diğer şahıslarla kıyasla dili sade ve anlaşılır bir üslupla yazılmıştır.Baburname XVI. yüzyıldaki Özbek nesrinin tarihi kaynağı ve klasik eserlerdendir. Babürname ilk defa Ekber Şah'ın emriyle Farsçaya çevrilmiş sonra, yani XIX yüzyılda İngilizce, Fransızca ve Hindice yayımlanmıştır.Babür'ü içtimai hayatın çeşitli anları ilgisini çekmiştir.O Arap alfabesinin Türkçenin özelliklerine özgü olmadığını anlar ve Hatt-ı Baburi adlı alfabesini meydana getirir.

Babür'ün alfabesi Özbekçenin özelliklerine has bir şekilde yapılmamasına rağmen o Türkçe yeni bir alfabe geliştirme yolunda önemli adımlar atmıştır.Bazı bilim adamları Hatt-ı Baburi'nin asıl nüshasının sadece Babür'ün kendi elyazmasıyla yazılan güzel yazı halinde bulunduğunu tahmin ederler.Böyle düşünenler XIX yüzyılın İngiliz bilim adamları Annet Beverige ve Erskin ve Fransız âlimi Pavel de Kurteyl'dir.Diğer âlimlerin çalışmalarında Hatt-ı Baburi ancak elyazma değil bu Arapça alfabesinin asıl 28 harfini karşılayan yeni alfa- be olarak geçmektedir. Babür'ün eserlerini eski

Özbekçeyle yazdığını yukarıda zikretmiştik. Ana diliyle birlikte Babür Farsça, Urduca ve Hint lehçelerini çok iyi bilmiş, ama Babür eser- lerini yazarken ana dilini tercih eder.

Babür, Humayun ve Ekber Şah'ın dönemlerine dair tarihi bilgiler ve edebi eserlere dayanarak biz sarayda eski Özbekçenin etkili olduğunu anlamaktayız. XVI. yüzyıl Hindis- tan'ında sanat ve edebiyatın gelişiminde Farsça ve Urducayla birlikte eski Özbekçenin bü- yük bir yeri olduğu şüphesizdir.

Babür'ün çevresindeki Emirler, Bekler ve Törelere şairlerini ana dili olan eski Özbek- çeyle meydana getirmişlerdir (Hoca Kalon, Şeyh Zeyn, Turdubek Hoksar). Babür hatırasında etrafındakilerin şiir arzusunun büyük ve hepsi de yetenekli şairler olduğunu birkaç yerde vurgular.Esasında geçen şiir yarışmaları betimlemelerinden eski Özbekçenin “Türk” keli- mesiyle belirtildiği ve o Hindistan'da Babür sarayında özel bir saygıya mazhar olan dil olarak nitelendirilmektedir.Şeybaniname adlı tarihi eserin müellifi Muhammet Salih şiirlerini Çağatayca yazan lirik şairdir. Muhammet Salih'in böyle bir ileri toplumda eski Özbekçeyle eserler vermesinde Babür'ün ana diliyle yazdığı eserlerinin büyük etkisi olmuştur denilebilir.

Babürle birlikte Orta Asyalı muhacirlerin çoğu Farsça ve eski Özbekçeyi çok iyi bil- mişlerdir. Bunu şu aşağıdaki vaka iyi kanıtlar. Bir seferinde Babür bir şölen esnasında şaka yaparak şöyle der: “Herhangi biriniz Sartça konuşursanız bir kâse dolusu şarap içeceksiniz.” Babür'ün dediği gibi bu şartı yerine getiremeden Sartça konuşamayan ceza yer. Ertesi sabah Babür tam tersine bir şartta bulunur, yani hanginiz Türkçe konuşursanız ona da bir kâse dolusu şarap sunulacaktır, fakat bu sefer de kimse bu şartı yerine getiremez.

Babür'ün şaka şeklinde düzenlediği yarışmadan saraylılar arasında iki dilin de geniş bir kullanımda olduğunu anlarız.Babürün ana dilinde yazdığı eserleri olsun veyahut Hindistan toprağında eski Özbekçeyle yazdığı Divanı olsun Babürün gurbette bile öz ana dilini koruyabilmek için bütün gücünü kuvvetini sarfettiğini açıkça görürüz.

Babür döneminde eski Özbekçenin uygulanmasına dair bize kadar ulaşan sabit kay- naklar şunlardır: Çağdaşlarının ve oğulları Humayun ile Kamran'ın şiirleri ve Babür'ün kızı Gülbeden-Begim'in Humayunname adlı eseri.

Mirat'ül Mamalik adlı eserin müellifi Seydi Ali Reis Delhi'deki Humayun sarayında eski Özbekçeyle şiir yarışmalarının devamlı gerçekleştirildiğini dile getirir.

Bu olaylar muh- teşem bir öneme sahip edebi geleneğin temelini atmış, Babür'ün bizzat kendisinin kullandığı Özbekçenin Hindistan'ın edebi eserlerinde çekici bir yer tuttuğuna şahittir.

Babür ve mirasçuları sarayda ilim ve kültürün ilerlemesine büyük bir önem vermiş, bilhassa Babür ve oğulları büyük bir kütüphanenin açılmasına neden olmuşlardı.

Hindistan'ın birçok bilim adamları gibi büyük âlim Yusuf da Babür'ün çalışmalarına ayrıca değer verirdi. O, Babür'ü yazar, şair, kıymetli armağanlar bırakan tarihçi ve Orta Asya ile Hindistan'da sosyal bilimlerin ilerlemesine temel atan yüce bir şahıs kabul eder. Zahirüddin Muhammed Babur, Hindistanda Büyük Moğol İmparatorluğunun kurucusu hem edebiyat dâhisidir. O, Arapça, Farsça ve Türkçe'de üstün bilgiye sahip bir zattır. Tüzük-i Baburi adlı anı kitabı ona Otobiyoğrafının Padişahı unvanını kazandırmıştır. Ayrıca ona Hindistan'da Moğol İmparatorluğu kütüphanesinin kurucusu demek yerinde olur gibi bir değerlendirmede bulunur¹⁶. Babür'ün torunu Ekber Şah'ın hükümdarlığı sırasında ilme, sa- nata ve edebiyata büyük bir önem verilmiştir. Babür'ün oğulları Humayun ve Kamran kendi saraylarında eski Özbekçenin Farsça ve Urducayla aynı seviyede kullanılmasını hedeflemiş, fakat bu süreci Ekber Şah desteklememiştir. O, Sanskritçe ve eski Özbekçeden Farsçaya önemli tarihi kitapları çevirmeye çalışmıştır. Ekber Şah'ın iktidarı esnasında Baburname Farsça'ya çevrilmişti.

Muhteşem bir miras olarak eski Özbekçe'nin grameri ve söz varlığı doğrultusunda yazılan eserleri de burada anmak yerinde olur, çünkü Hindistan'a Babürle birlikte gelen eski Özbekçe orada uzun bir süre varlığını sürdürmüştür.

Muhammet Yakup Cangı kendi eserinde eski Özbekçe'nin gramer yapısını inceleme fikrinin Avranzeb tarafından ileri sürüldüğünü vurgular. Avranzeb, sarayda bulunan ünlü bilim adamıdır bilhassa sanat ve edebiyat alanında onu desteklemiştir. M. Y. Cangı'nın Kelurname adlı eseri, yani Çağatayca ve Farsça Sözlüğü eski Özbekçe'yi öğrenmede pek önemli bir kaynaktır. Kelurname'nin içeriğini gözden geçirirken onun XVII. yüzyıl Hindis- tan'ında ortaya çıktığı ve eski Özbekçe'nin grameri ve sözlük hazinesine ait bir eser olduğu anlaşılır.

Kelurname mukaddimesinin Farsça ve eski Özbekçeyle yazılması Hindistanda

hâkim grup arasında eski Özbekçeye ihtiyaç duyulduğunu gösterir. M.Y.Cangi, kendi eseri hakkın- da şu izahatta bulunur:“Türkçeye ait bilgiler bir araya getirilerek okurlara anlaşılır ve sade gramer ile kelime hazinesini hazırladım. Amacım onların dili kullanmada bir uygunluk sağ- lamaktır, onun için bu eseri meydana getirdim”.

XX. yüzyılın 1920’li yıllarda Kelurnameye Orta Asya halkları çok önemli edebi eser olarak büyük bir değer vermeye başlamışlardır. Bu sözlüğün yeni baskısının önsözünde ese- rin Türk lehçelerinin ilk sözlüğü olan Kaşgarlı Mahmut’un sözlüğünden sonraki çok değerli bir kaynak olduğu dile getirilmiştir.

Eski Özbekçenin grameri ve cümle bilgisi Baburoğullarının son devletinin dikkatini çekmiştir. Bundan dolayı Hindistan’da XVII.-XVIII.yüzyıllarda eski Özbekçenin gramer yapısına ait pek çok kitap yayınlanmıştır. Kelurnameden sonra Kass ve Barbal eserlerini eski Özbekçenin grameri üzerinde yazmışlar ve Şeyh Tabip Buhari kendi eserinde bu problemi kurcalamıştır. Muhammet Şah (1719-1747)’ın iktidarda bulunduğu sırada Farsça olarak Orta Asya Türk lehçelerinin sözlüğü yapılmıştır.

Durum böyleyken Ali Şir Nevai ile başlayan Babür ve takipçileri Hindistan toprağında birbirini başarılı bir şekilde devam ettirmişlerdir ve Çağatayca ile yapılan milli edebiyatın büyük bir uğraş olduğu şüphesizdir.

1.3. TÜRKÇEDEN HİNTÇE-URDUCAYA, HİNTÇE-URDUCA’DAN TÜRÇEYE GEÇMİŞ KELİMELER

Urdu dili, adından da anlaşılacağı gibi asıl olarak ordu içinde şekillenmiş ve ordu mensuplarının konuştuğu bir dil olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim bu dilin adı olan Urdu'nun etimolojisine baktığımızda da bu kelimenin Türkçe 'ordu' kelimesine gittiğini görürüz. Zira bu dil, Alptekin'in torunu, Subuktekin'in oğlu olan Gazneli Mahmud'un

bugünkü Pakistan topraklarını fethiyle başlayan ve yaklaşık sekiz yüz yıl süren çeşitli Müslüman-Türk sultanlıklarının etkisiyle bölgede oluşmuştur. Nitekim Pakistanlı bir tarihçi, Sultan Mahmud Gaznevi'nin Hindistan'a gelişini, asırlarca sürecek olan Maveraunnehir kökenli bir kültür inkılabının habercisiolarak tanımlamaktadır.

Urdu dili, Gaznelilerden başlayarak sarayda Türkçe konuşan sultanların teşvikleri ve daha sonraki Hint-Türk sultanlıkları dönemlerinde ordunun çoğunu oluşturan Türk

kökenli askerlerin dilleriyle yerli halk dillerinin karışımıyla şekillenmiştir.

Türk topluluklarında akrabalık bağlarının çok sıkı olduğu bilinmektedir.Zira, Türk dillerinde çok sayıda akrabalık bağı tanımlanmakta, böylece akrabalık adlarında zengin bir sözcük varlığı olduğu görülmektedir." Başka dillerin tersine, dilimizde akrabalık ilişkilerinden bir çoğu (baldız,görümce, bacanak, elti gibi) ayrı kavramlar halindedir.Türkçe,Hintçe/Urduca'da akrabalık isimleri,savaş aletleri,giyim-kuşama ait kelimeler ortaklık göstermektedir.

1.3.1. Türkçe ve Hintce-Urduda Ortak Kelimeler

Tablo 1.3. Türkçe ve Hintce-Urduda Ortak Kelimeler

Türkçe	Hintçe-Urduda	Meaning
Aslan,Arslan	arslan	lion
Bacı	baji	elder sister
Barut	barud	gun powder
Begüm	begüm	wife
Çabuk	chabuk	quick
Çakı	chaku	knife
Çakmak	chakmak	lighter.
Çakmaktaşı	chakmashi	flintstone
Damga	tamga	medal
Elçi	ailchi	ambassador
Hakan	hakan	khan,sultan
Hatun	khatun	woman/lady
Kanat	kanat	tent
Kaz	kaz	goose
Kazancı	khazanchi	treasurer
Kitapçı	kitapchi	book seller
Ordu	urdu	army
Tabanca	tabancha	revolver,pistol
Topcu	topchi	artilleryman
Top	top	gun,canon
Topkapı	topdarvaza	canongate/door
Tuğra	tughra	tughra
Yağı	yaghi	rebellious
Yıldırım	yildirim	thunder

1.4. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK FARŞÇA KELİMELER

Selçuklular döneminde,edebiyat ve sanat dallarında genellikle Farsça tercih ediliyordu.Bu dönemde Farsça şahasere denilebilecek birçok eser ortaya konulmuştur.Bu dönemden sonra Farsça'dan kelime alış verişlerimiz devam etmiştir.Başta dinsel yakınlaşmalar, edebiyat etkilenmeleri olmak üzere,birlikte yaşama, ticaret ilişkileri, siyasal ilişkiler nedeniyle ve bu ilişkilerin ölçüsü oranında ödünç öğeler dilden dile aktarılmaktadır.Dolayısıyla, edebi etkilerinden dolayı bölgenin etkin dili olagelen

Farsça, Urduca'nın sözcüklüğünün oluşmasında önemli bir rol oynamıştır.Hem Türkçe hem de Hintçe/Urduca Farsça'dan etkilendiği için bu dillerde Farsça ortak kelimelerin görülmesi son derece doğaldır.

1.4.1. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Farsça Kelimeler

Tablo 1.4. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Farsça Kelimeler

Farsça	Türkçe	Hintçe-Urdu	Meaning
آهسته	aheste	aheste	slowly
آهسته آهسته	aheste aheste	ahista ahista	slowly slowly
اول	evvel	avval	before
آبدست	abdest	abdest	ablution
آداب	edeb	adab	proprieties
آرزو	arzu	arzu	desire
آتش	ateş	atesh	fire
آتش پرست	ateş-perest	ateshparast	fireworshipper
آشنا	aşına	ashena	familiar
آشیان	aşıyan	asheyana	vaccine
آواز	avaz	avaz	voice
آواره	avare	avarah	crazy
آینه	ayna	ayna	mirror
آفت	afet	afat	disaster
آفرین	aferin	aferin	well done
آزاد	azad	azad	free

آماده	amade	amadah	ready
افسانا	efsane	afsana	story
اگر	eğer	agar	if
البته	elbette	albatta	of course
اوميد	ümid	umid	hope
جانم	cânim	janam	sweetheart
بازار	pazar	bazar	market
بابا	baba	baba	father
بادام	badem	badam	almond
بارود	barut	barud	explosive
بهار	bahar	bahar	spring
باهانه	bahane	bahana	excuse
باهشيش	bahşış	bakhshish	tips
بيچاره	biçare	bichara	poor
باغ	bağ	bagh	garden
بلكي	belki	balki	perhaps
بلبل	bülbül	bulbul	nıghtanle
برابر	beraber	barabar	together
بیرادر	birader	biradar	brother
بوهران	buhran	buhran	crisis
بوهار	buhar	buhar	steam/vapour
بوسه	buse	buse	kiss
پاديشه	padişah	badishah	sultan
پاك	pak	pak	püre
پرده	perde	parda	curtain
پریشان	perişan	pareshan	miserable
پنیر	peynir	panir	cheese
پهلوان	pehlivan	pahlivan	wrestler
پيجامه	pijama	payjama	pajamas
پیغمبر	peygamber	paygambar	prophet
تازه	taze	taza	fresh

تهته	tahta	takhta	board
ترازي	terazi	tarazu	scales
ترجمان	tercüman	tarjuman	translator
ترجمه	tercüme	tarjuma	translation
تميز	temiz	tamiz	clean
جاسوس	casus	jasus	espionage
جان	can	jan	soul
جيگر	ciğer	jigar	lung
جنس	cins	jins	species/sex
جيهان	cihan	jihan	world
جب	ceb	jeb	pocket
چادر	çadır	chadar	tent
چارشمبه	çarşamba	charshamba	wednesday
چراغ	çerağ	cheragh	lamp
چشمه	çeşme	chashme	fountain
چاره	çare	chara	remedy
چهره	çehre	chehrah	face
چونکو	çünkü	chunki	because
خانه	hane	hane	place
هورما	hurma	khurma	nut
خزینه	hazine	khazana	treasury
دامات	damat	damad	son-in-law
درد	dert	dard	pain
درگاه	dergah	dergah	shrine
دریا	derya	darya	sea
داستان	dastan	dastan	story
دشمن	düşman	dushman	enemy
دوست	dost	dost	friend
دیوار	duvar	divar	wall
دیگر	diğer	digar	another
دیندار	dindar	dindar	religious

ديوان	divan	divan	collection of poems
دكان	dükkan	dukkan	shop
دوربين	dürbün	durbin	binoculars
رهبر	rehber	rahbar	guide/leader
رنگ	renk	rang	colour
زنجير	zincir	zanjir	chain
زور	zor	zor	difficult
ساده	sade	sadah	simple
سیاه	siyah/kara	siyah/kara	black
شهر	şehir/kent	shahir/kent	city
سبزه	sebze	sabzi	vegetables
شکر	şeker	shakar	sugar
ساراي	saray	saray	palace
سمت	semt	simt	direction
شبهزاده	şehzade	shahzadah	prince
شبنم	şebnem	shabnam	dew
صابون	sabun	sabun	soap
سهره	sahra	sahra	wilderness
ساده	seda	sada/awaz	voice
سوفي	sufi	sufi	sufi
زد	zıt	zıd	contray/opposite
زهير	zehir	zahir	poision
اوام	avam	avam	people
فانوس	fanus	fanus	lantern
فرمان	ferman	farman	imperial order/decreed
فلسفه	felsefe	falsafe	philosophy
فهرست	fihris	fahrist	list
کابینه	kabine	kaabinah	cabinet
کروان	kervan	karvan	group/
کباب	kebap	kabab	roasted meat
کنار	kenar	kenarah	edge

گرفتار	giriftar	giriftar	involved/
گل	göl	gul	flower
گلدسته	göldeste	guldasta	flowerpot
گناه	günah	gunah	sin
ماتم	matem	matam	mourning
مهتاب	mehtap	mahtap	sun
مهر	mühür	muhar	stamp
میوی	meyve	meyva	fruit
میدان	meydan	meydaan	open area
نادان	nadan	nadan	innocent/
نازیک	nazik	nazuk	delicate
نزاکات	nezaket	nazakat	courtesy
نم	nem	nam	moisture
ناماز	namaz	namaz	prayer
ویران	viran	viran	ruined
هر	her	har	every
هفته	hafta	hafta	week
خسته	hasta	khasta	ill
همیشه	hemîşe	hameshah	always
هنوز	henüz	hanuz	still
یار	yar	yaar	love
انجیر	incir	injr	figs
کربوز	karpuz	kharbuza	watermelon
که	ki	ki	that
موم	mum	mum	wax
بازو	pazu	baazu	arm
پهلوان	pehlivan	pahlivan	wrestler
پلاو	pilav	pulav	rice
توا	tava	tava	pan
تازه	taze	tazah	fresh

1.5. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK ARAPÇA KELİMELER

Selçuklular döneminde Türkler, tıp, gramer, fıkıh gibi alanlarda bilim dili olarak Arapça kelimeleri kullanıyorlardı. Bu dönemde, Arapçanın yaygınlık kazanmasında ise başta dinî ilimler olmak üzere, bütün İslâm dünyasında Arapçanın bilim dili olarak ön plâna çıkmış olmasının etkisi vardır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de Arapça kelimeler oldukça fazla kullanılmakta idi. Hâl böyle olunca Türkçe’de Arapça kelimelerin yaygın olması yadsınamaz bir durumdur. Arapça’nın hem Türkçe hem Hintçe/Urduca’ya tesirinin olmasının temel nedeni islâm dini ve Arapça’nın bir ilim dili olmasından ötürüdür.

1.5.1. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Arapça Kelimeler

Tablo 1.5. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Arapça Kelimeler

Arapça	Türkçe	Hintçe-Urduda	Meaning
عقل	akıl	aqıl/aql	wisdom
علاقه	alaka(lı)	elaqah	relevant, related to
عامل	amil	aamil	factor
جمله	cümle	jumlah	sentence.
جمعة	camîa	jamia	community
جلسة	celse	jalsah	(law) hearing, session
جنوب	cenup	junub	south
جواب	cevap	javab	answer.
أجداد	ecdat	ajdad	ancestry
أجنبي	ecnebi	ajnabi	stranger, foreigner
أدبيات	edebiyat	adebiyat	literature
أهمية	ehemmiyet	ahmiyat	importance
أمنيات	emniyet	amniyat	security
أطراف	etraf	itraaf	surroundings,
فقير	fakir	fakir	poor
فائدة	fayda	fayda	benefit,

علم	ilim	ilim	science
فكر	fikir	fikir/fkr	opinion
فعل	fiil	fiil	verb
غرب	garp	garb	west
غير	gayri	ghayir	non-, other
غذاء	gıda	ghıda	food
حادثة	hadise	hadiseh	event, happening,
حافظه	hafıza	hafıza	memory
حقيقة	hakikat	hakikat	reality
حاكم	hâkim	haakim	judge
حال	hâl	haal	situation
خراب	harap	kharab	ruin
حرارة	hararet	harart	heat, temperature
حركة	hareket	hareket	movement
حرف	harf	harf	letter
حساس	hassas	hassas	sensitive
خطأ	hata	khata	mistake
حياة	hayat	hayat	life
حيثية	haysiyet	haysiyet	respectability
حزم	hazım	hazm	digestion
هدية	hediye	hadiyah	gift
حكاية	hikâye	hikaaye	story
خلاف	hilaf	hilaf	opposite
حقوق	hukuk	hukuk	(judiciary) law
خصوص	husus	khusus	subject
حضور	huzur	huzur	comfort
حجرة	hücre	hujreh	cell
هجوم	hücum	hujum	attack
حرمات	hürmet	hurmet	respect
إصرار	ısrar	ısrar	insisting
ابتدائي	iptidai	ibtidai	primary;

اجتماع	içtima	ijtima	meeting, gathering
اجتماعي	içtimai	ijtimai	communal
افتخار	iftihar	iftikhar	pride
احتياط	ihtiyat	ihtiyat	backup, spare
احتياج	ihtiyaç	ihtiyac	need
علاوة	ilave	alave	addition
إلهام	ilham	ilham	inspiration
إمكان	imkân	imkaan	possibility
إملاء	imla	imla	orthography
امتحان	imtihan	imtihan	examination
امتياز	imtiyaz	imtiyaz	franchise
إنسان	insan	insan	human
اسم	isim	isim/ism	name
استحصال	istihsal	istihsal	production
استقلال	istiklal	istiklal	independence, freedom
قابلية	kabiliyet	qabiliyet	talent, ability
كافي	kâfî	kaafi	enough
كاننات	kâinat	qaynat	universe
قلب	kalp	qalb	heart
قانون	kanun	qaanun	law
قافية	kafiye	qafiye	rhyme
كلمة	kelime	kalimeh	word
قسم	kısım	kism	part
كتاب	kitap	kitab	book
كفر	küfür	kufr	curse
قوة	kuvvet	kuvvet	power, force
لطيفة	latife	latife	joke
لغات	lûgat	lughat	dictionary
معاش	maaş	maash	salary
مادة	maddî	maddî	material, materialistic
محفوظ	mahfuz	mahfuz	hidden

مخلوق	mahluk	mahluq	creature
مقصد	maksat	maqsad	goal
معقول	makul	maqul	reasonable
معنى	mâna	maana	meaning
معنوي	manevî	manavî	moral, spiritual
مجبور	mecbur	majbur	obligation, obligatory
مجهول	meçhul	majhul	unknown
مدني	medeni	madeni	civil
مدنيات	medeniyet	madeniyet	civilization
مفهوم	mefhum	mafhum	concept
مكروه	mekruh	makruh	disgusting
مراسم	merasim	marasim	ceremony
مرثية	mersiye	marsiyyeh	elegy
مثلاً	mesela	masalah	for example
مسئوليات	mesuliyet	masuliyat	responsibility
مشهور	meşhur	mashur	famous
مكان	mekân	makaan	location
مزار	mezar	mazar	cemetery
مسافر	misafir	musafir	guest
مثال	misal	misal	example
مسكين	miskin	miskin	poor
معاملة	muamele	muamelah	treatment, behavior
مُعَمَّى	muamma	muamma	puzzle, trivia
مهاجرة	muhaceret	muhajeret	emigration
مهاجر	muhacir	muhajir	immigrant
محافظة	muhafaza	muhafaza	conservation
محافظ	muhafiz	muhafiz	protector
محاكمة	muhakeme	muhakemeh	judgment, argumentation
مدة	müddet	muddat	duration
محقق	muhakkak	muhakkak	certain(ly)
مخالفة	muhalefet	mukhalefat	opposition

مداخلة	müdahale	mudahaleh	intervention
مؤنث	müennes	muennes	feminine
مفرد	müfret	mufred	singular
مفلس	müflis	muflis	one that's gone bankrupt
مهم	mühim	muhim	important
مؤمن	mümin	mumin	believer
مناسبات	münasebet	munasbat	relation
مراجعات	müracaat	murajat	application
مركب	mürekkep	murakkeb	composed of
مرتب	mürettip	murattib	type setter
مسابقة	müsabaka	musabaka	match, competition
مشرك	müşrik	mushrik	polytheist
مشتق	müştak	mushtaq	derivative
مشترك	müşterek	mushterek	partner
مشتري	müşteri	mushteri	customer
متعلق	müteallik	mutallik	related (to)
متفكر	mütefekkir	mutefekkir	thinker, intellectual
متفق	müttefik	muttefik	ally
نصائح	nasihat	nasihat	advice, counsel
نظير	nazır	nazır	minister
نفس	nefes	nafs	breath
نسل	nesil	nsl	generation
نتيجة	netice	natijeh	result
نصف	nısıf	nısf	half
نهايات	nihayet	nihayet	final(ly)
نكاح	nikâh	nikaah	wedding
رأي	rey	raay	vote
رئيس	reis	rais	president
روح	ruh	ruh	spirit
سادة	sade	sadeh	plain
صفحة	safha	safha	stage, phase

ساحل	sahil	sahil	coast
صاحب	sahip	sahib	owner
سبب	sebep	sabab	reason
سفارات	sefaret	sefaret	embassy
سؤال	sual	sawal	question
صلح	sulh	suleh	peace
شاهد	şahit	shahid	witness
شاعر	şair	shair	poet
شرق	şark	shark	east
شرط	şart	shart	condition
شمال	şimal	shumal	north
تعلق	taalluk	taalluk	connection, relation
طبقة	tabaka	tabakah	layer
طلب	talep	taleb	demand, wish
طالبة	talebe	talebah	student
تعمير	tamir	tamir	repair
طرف	taraf	taraf	side
تاريخ	tarih	tarik	date (in time)
تصور	tasavvur	tasavvur	imagine
تصديق	tasdik	tasdik	approve
تصحیح	tashih	tashih	correction
تصوير	tasvir	tasvir	description
طياره	tayyare	tayyareh	airplane
توصيه	tavsiye	tavsiyeh	advice
تبسم	tebessüm	tabassum	smile
تبدیل	tebdil	tabdil	change
تبریک	tebrik	tabrik	congratulate
تجربة	tecrübe	tacurbeh	experience
تداوي	tedavi	tadavi	therapy
تکلیف	teklif	taklif	proposal
تکرار	tekrar	takrar	again

تنبيه	tembih	tambiyeh	warning
ترجمة	tercüme	tarcumeh	translation
ترتيب	tertip	tartib	order, tidiness
تسلي	teselli	tasalli	console
عنوان	ünvan	unvan	(professional) title
واسطة	vasıta	vasıtah	vehicle
واسع	vâsi	vasih	vast
وطن	vatan	vatan	homeland
ولاية	vilayet	vilayet	province
تفسير	tefsir	tafsir	interpretation, commentry
ضمير	zahir	zahir	pronoun

1.6. TÜRKÇE VE HİNTÇE-URDUCADA ORTAK AVRUPA DİLLERİ KELİMELERİ

Hindistan çok uzun yıllar İngiltere'nin sömürgesi idi. Sömürge boyunca Hindistan halkı İngilizce konuşmak zorunda bırakılmıştır. Halen bazı eğitim kurumlarında eğitim İngilizce olarak verilir. Hindistanın resmî dillerinden biri de İngilizcedir. İngilizlerin bölge kültürüne yüzyıllar süren etkilerinden dolayı İngilizce kelimelerin de Urduca'ya geçtiği görülmektedir. İngilizce'den Türkçe'ye de birçok kelime geçmiştir. Hemen hemen her alanda Türkçe, Hintçe-Urduda arasında ortak kelimeler görülmektedir.

1.6.1. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak İngilizce Kelimeler

Tablo 1.6. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak İngilizce Kelimeler

İngilizce	Türkçe	Hintçe-Urduda
Address	adres	address
Actor	aktör	actor
Actress	aktris	actress
Alarms	alarm	alarms
Album	albüm	album

Allergy	alerji	allergy
Alcohol	alkol	alcohol
Aluminum	alüminyum	aluminum
Ambulance	ambulans	ambulance
Antibiotic	antibiyotik	antibiotic
Antiseptic	antiseptik	antiseptic
Anthology	antoloji	anthology
Apartment	apartman	apartment
Aristocracy	aristokrasi	aristocracy
Aristocrat	aristokrat	aristocrat
Arithmetic	aritmetik	arithmetic
Archeology	arkeoloji	archeology
Artist	artist	artist
Assistant	asistan	assistant
Astrology	astroloji	astrology
Autobiography	otobiyografi	autobiography
Automatic	otomatik	automatic
Automobile	otomobil	automobile
Athlete	atlet	athlete
Atom	atom	atom
Baggage	bagaj	baggage
Ballistic	balistik	ballistic
Balcony	balkon	balcony
Balloon	balon	balloon
Bamboo	bambu	bamboo
Bank	banka	bank
Bar	bar	bar
Basketball	basketbol	basketball
Barber	berber	barber
Bicycle	bisiklet	bicycle
Biography	biyografi	biography

Biology	biyoloji	biology
Block	blok	block
Boxer	boksör	boxer
Bomb	bomba	bomb
Botanical	botanik	botanical
Britain	britanya	britain
Bulldozer	buldozer	bulldozer
Bulletin	bülten	bulletin
Bungalow	bungalov	bungalow
Bureau	büro	bureau
Bureaucracy	bürokrasi	bureaucracy
Bus	otobüs	bus
Chocolate	çikolata	chocolate
Cement	çimento	cement
Cabin	kabin	cabin
Cabinet	kabine	cabinet
Cafeteria	kafeterya	cafeteria
Caliber	kalibre	caliber
Calorie	kalori	calorie
Calcium	kalsiyum	calcium
Camera	kamera	camera
Channel	kanal	channel
Cancer	kanser	cancer
Canteen	kantin	canteen
Capacity	kapasite	capacity
Capital	kapital	capital
Camp	kamp	camp
Capsule	kapsül	capsule
Captain	kaptan	captain
Character	karakter	character
Champion	şampiyon	champion

Carbon	karbon	carbon
Cargo	kargo	cargo
Card	kart	card
Classic	klasik	classic
Clinical	linik	clinical
Catalog	katalog	catalog
Category	kategori	category
Code	kod	code
College	kolej	college
Colony	koloni	colony
Coma	koma	coma
Commando	komando	commando
Comedy	komedi	comedy
Committee	komite	committee
Compartment	kompartment	compartment
Complex	kompleks	complex
Conference	konferans	conference
Control	kontrol	control
Copy	kopya	copy
Corridor	koridor	corridor
Cream	krem	cream
Cricket	kriket	cricket
Certificate	sertifika	certificate
Cigarette	sigara	cigarette
Cinema	sinema	cinema
Cylinder	silindir	cylinder
Energy	enerji	energy
Encyclopedia	ansiklopedi	encyclopedia
Factory	fabrika	factory
Faculty	fakülte	faculty
Fanatic	fanatik	fanatic

Fantasy	fantezi	fantasy
Fascist	faşist	fascist
Federal	federal	federal
Federation	federasyon	federation
Feminist	feminist	feminist
Festival	festival	festival
Figure	figür	figure
Film	film	film
Filter	filtre	filter
Final	final	final
Finance	finans	finance
Function	fonksiyon	function
Form	form	form
Formula	formül	formula
Gallery	galeri	gallery
Gangster	gangster	gangster
Garage	garaj	garage
Gas	gaz	gas
Gazette	gazete	gazette
General	genel	general
Guerrilla	gerilla	guerrilla
Guitar	gitar	guitar
Generator	jeneratör	generator
Geology	jeoloji	geology
Gymnastics	jimnastik	gymnastics
Graphics	grafik	graphics
Gram	gram	gram
Grammar	gramer	grammar
Gramophone	gramofon	gramophone
Granite	granit	granite
Group	grup	group

Helicopter	helikopter	helicopter
Hydrogen	hidrojen	hydrogen
Hello	alo	hello
Hotel	otel	hotel
Ideal	ideal	ideal
Idealist	idealist	idealist
Idealism	idealizm	idealism
Ideology	ideoloji	ideology
Ideological	ideolojik	ideological
Image	imaj	image
Imam	imam	imam
Index	indeks	index
Internet	internet	internet
Italic	italik	italic
Jaguar	jaguar	jaguar
Jet	jet	jet
Jury	jüri	jury
Journal	jurnal	journal
Karate	karate	karate
Kilo	kilo	kilo
Kilogram	kilogram	kilogram
Kilometer	kilometre	kilometer
Kilowatt	kilovat	kilowatt
Lamp	lamba	lamp
Latin	latin	latin
Laser	lazer	laser
Liberal	liberal	liberal
Leader	lider	leader
Limit	limit	limit
Lemon	limon	lemon
Lyric	lirik	lyric

License	lisans	license
List	liste	list
Liter	litre	liter
Lobby	lobi	lobby
Logistics	lojistik	logistics
Local	lokal	local
Lotion	losyon	lotion
Match	maç	match
Madam	madam	madam
Mafia	mafya	mafia
Magazine	magazin	magazine
Majesty	majeste	majesty
Major	majör	major
Maximum	maksimum	maximum
Marathon	maraton	marathon
Mark	marka	mark
Marxist	marksist	marxist
Mathematics	matematik	mathematics
Material	materyal	material
Madrasas	medrese	madradas
Medium	medyum	medium
Menu	menü	menu
Message	mesaj	message
Metal	metal	metal
Methods	metot	methods
Meter	metre	meter
Mistress	metres	mistress
Metric	metrik	metric
Metro	metro	metro
Mixer	mikser	mixer
Militant	militan	militant

Million	milyon	million
Minaret	minare	minaret
Mineral	mineral	mineral
Minibus	minibüs	minibus
Minimum	minimum	minimum
Minor	minör	minor
Meeting	miting	meeting
Model	model	model
Modern	modern	modern
Monopoly	monopol	monopoly
Morale	moral	morale
Motif	motif	motif
Motor	motor	motor
Mummy	mumya	mummy
Muslim	müslüman	muslim
Museum	müze	museum
Music	müzik	music
Narcotic	narkotik	narcotic
Natural	natürel	natural
Negative	negatif	negative
Nicotine	nikotin	nicotine
Nitrogen	nitrojen	nitrogen
Normal	normal	normal
Note	not	note
Number	numara	number
Objective	objektif	objective
Office	ofis	office
Oxygen	oksijen	oxygen
Olympic	olimpiyat	olympic
Omelette	omlet	omelette
Opera	opera	opera

Operation	operasyon	operation
Operator	operatör	operator
Optical	optik	optical
Organ	organ	organ
Organic	organik	organic
Original	orijinal	original
Orthodox	ortodoks	orthodox
Oriental	oryantal	oriental
Physics	fizik	physics
Phonetic	fonetik	phonetic
Photo	foto	photo
Photograph	fotoğraf	photograph
Photocopy	fotokopi	photocopy
Parking	otopark	parking
Packet	paket	packet
Panic	panik	panic
Pants	pantolon	pants
Paragraph	paragraf	paragraph
Parallel	paralel	parallel
Parameter	parametre	parameter
Pardon	pardon	pardon
Perfume	parfüm	perfume
Park	park	park
Parliament	parlamento	parliament
Parcel	parsel	parcel
Party	parti	party
Passport	pasaport	passport
Patent	patent	patent
Penalty	penaltı	penalty
Personnel	personel	personnel
Petroleum	petrol	petroleum

Picnic	piknik	picnic
Pilot	pilot	pilot
Pyramid	piramit	pyramid
Piano	piyano	piano
Pizza	pizza	pizza
Plan	plan	plan
Plastic	plastik	plastic
Platform	platform	platform
Polygamy	poligami	polygamy
Police	polis	police
Political	politik	political
Popular	popüler	popular
Post	posta	post
Post office	postane	post office
Positive	pozitif	positive
Practice	pratik	practice
Press	pres	press
Professor	profesör	professor
Profile	profil	profile
Program	program	program
Project	proje	project
Propaganda	propaganda	propaganda
Prospectus	prospektüs	prospectus
Protein	protein	protein
Protocol	protokol	protocol
Radar	radar	radar
Radical	radikal	radical
Radio	radyo	radio
Refinery	rafineri	refinery
Racket	raket	racket
Rally	ralli	rally

Report	rapor	report
Referendum	referandum	referendum
Reference	referans	reference
Reflex	refleks	reflex
Reform	reform	reform
Regulator	regülatör	regulator
Rector	rektör	rector
Reception	resepsiyon	reception
Restaurant	restoran	restaurant
Revolver	revolver	revolver
Reservation	rezervasyon	reservation
Robot	robot	robot
Rocket	roket	rocket
Role	rol	role
Romantic	romantik	romantic
Roll	rulo	roll
Saloon	salon	saloon
Shampoo	şampuan	shampoo
Sandwich	sandviç	sandwich
Symbol	sembol	symbol
Seminar	seminer	seminar
Symposium	sempozyum	symposium
Secretary	sekreter	secretary
Sex	seks	sex
Sector	sektör	sector
Service	servis	service
Scandal	skandal	scandal
Slogan	slogan	slogan
Semester	sömestr	semester
Social	sosyal	social
Socialist	sosyalist	socialist

Speaker	spiker	speaker
Sport	spor	sport
Spray	sprey	spray
Stadium	stadyum	stadium
Standard	standart	standard
Stock	stok	stock
Stop	stop	stop
Studio	stüdyo	studio
Super	süper	super
Supermarket	süpermarket	supermarket
System	sistem	system
Tablet	tablet	tablet
Taxi	taksi	taxi
Tank	tank	tank
Tanker	tanker	tanker
Text	tekst	text
Telephone	telefon	telephone
Television	televizyon	television
Telegraph	telgraf	telegraph
Tempo	tempo	tempo
Tennis	tenis	tennis
Theory	teori	theory
Therapy	terapi	therapy
Terrace	teras	terrace
Terminal	terminal	terminal
Terror	terör	terror
Terrorist	terörist	terrorist
Test	test	test
Theater	tiyatro	theater
Ton	ton	ton
Tonic	tonik	tonic

Toast	tost	toast
Traffic	trafik	traffic
Tragedy	trajedi	tragedy
Tragic	trajik	tragic
Tractor	traktör	tractor
Transfer	transfer	transfer
Transistor	transistor	transistor
Transit	transit	transit
Transport	transport	transport
Train	tren	train
Trailer	treylar	trailer
Tunnel	tünel	tunnel
Tour	tur	tour
Tourist	turist	tourist
Toilet	tuvalet	toilet
Unit	ünite	unit
University	üniversite	university
Ventilator	vantilatör	ventilator
Veranda	veranda	veranda
Video	video	video
Villa	villa	villa
Virus	virüs	virus
Vitamin	vitamin	vitamin
Visa	vize	visa
Whiskey	viski	whiskey

Tanzimat edebiyatı döneminde Türkçe-Fransızca etkileşimi oldukça güçlüdür. Bu dönemde Fransızca'dan Türkçe'ye tercüme yapılmış. Edebî eserlerde Fransızca kelimeler kullanılmış. Bu dönem sanatçıları arasında bir Alafrangalık tutkusu oluşmuştur. Türkçe ile Hintçe-Urduca arasında ortak Fransızca kelimeler mevcuttur. Bu kelimeler aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

1.6.2. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Fransızca Kelimeler

Tablo 1.7. Türkçe ve Hintçe-Urduda Ortak Fransızca Kelimeler

Fransızca	Türkçe	Hintçe-Urduda
Agenda	ajanda	agenda
Accélération	akselerasyon	acceleration
Actif	aktif	actif
Alternatif	alternatif	alternatif
Analyse	analiz	analyse
Astronomie	astronomi	astronomie
Avantage	avantaj	avantage
Détail	detay	detail
Direct	direkt	direct
Doctrine	doktrin	doctrine
Document	doküman	document
Domestique	domestik	domestique
Dominant	dominant	dominant
Exercice	egzersiz	exercice
Énergie	enerji	energie
Inflammation	enflamasyon	inflammation
Informatique	enformatik	informatique
Expert	ekspert	expert
Fax	faks	fax
Facteur	faktör	facteur
Filtre	filtre	filtre
Physiologie	fizyoloji	physiologie
Fonction	fonksiyon	fonction
Photocopie	fotokopi	photocopie
Garantie	garanti	garantie
Global	global	global
Grammaire	gramer	grammaire

Groupe	grup	groupe
Homogène	homojen	homogene
Illusion	illüzyon	illusion
Statistiques	istatistik	statistiques
Isolation	izolasyon	isolation
Qualité	kalite	qualité
Campus	kampüs	campus
Capacité	kapasite	capacite
Caractère	karakter	caractere
Catégorie	kategori	categorie
Complexe	kompleks	complexe
Communication	komünikasyon	communication
Concentration	konsantrasyon	concentration
Consolidation	konsolidasyon	consolidation
Contrôle	kontrol	controle
Chronique	kronik	chronique
Liste	liste	liste
Média	medya	média
Message	mesaj	message
Méthode	metot	methode
Morale	moral	morale
Mutation	mutasyon	mutation
Normal	normal	normal
Objectif	objektif	objectif
Organisation	organizasyon	organisation
Original	orijinal	original
Paradoxe	paradoks	paradoxe
Parallèle	paralel	parallele
Passif	pasif	passif
Performance	performans	performance
Plateau	plato	plateau

Populaire	popüler	populaire
Présentation	prezentasyon	presentation
Problème	problem	probleme
Programme	program	programme
Procès	proses	proces
Provocation	provokasyon	provocation
Radioactif	radyoaktif	radioaktif
Rapport	rapor	rapport
Restaurant	restoran	restaurant
Résistance	rezistans	resistance
Secrétaire	sekreter	secretaire
Symbole	sembol	symbole
Symptôme	semptom	syndrome
Syndrome	sendrom	syndrome
Système	sistem	systeme
Solution	solüsyon	solution
Spécifique	spesifik	specifique
Spécial	spesiyal	special
Standard	standart	standard
Statique	statik	statique
Subjectif	sübjektif	subjectif
Théorie	teori	theorie
Version	versiyon	version
Ultrason	ultrason	ultrason

Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce'nin dışında Türkçe ile Hintçe-Urduca arasında ortak kelimeler mevcuttur. Bu kelimeler şunlardır:

1.6.3. Diğer Dillerden Gelen Türkçe ve Hintce-Urduda Ortak Kelimeler

Tablo 1.8. Diğer Dillerden Gelen Türkçe ve Hintce-Urduda Ortak Kelimeler

Loanword	Original languages	Turkish	Hintce-Urduca	Meaning in English
Ananas	portugeese	ananas	ananas	pineapple
Genetik	german	genetik	genetics	genetics
Hegemonya	greek	hegemonya	hegemony	hegemony
Konsonant	german	konsonant	consonant	consonant
Kundura	italian	kundura	kundura	shoe
Otoban	german	otoban	otoban	highway
Portakal	portugal	portakal	portakal	orange
Vokal	german	vokal	vokal	vowel

Yukarıda diğer dillerden gelen Türkçe Hintçe ve Urduca'da ortak kullanımda olan kelimeleri listeledik. Şimdi bunlardan bazılarını kısaca inceleyelim.

1) Urduda adaalat olarak kullanılan bu kelimenin Türkçe karşılığı adalettir ve Arapça adele kökünden gelmektedir.

2) Ahista kelimesi Farsça bir kelimedir. Her iki dilde de kullanılmaktadır. Kelime anlamı yavaştır.

3) Akl kelimesi Arapça bir kelimedir. Türkçe ve Urduda akıl ve akl olarak kullanılır.

4) Türkçe'de asıl şeklinde kullanılan bu kelime Urduda asl olarak kullanılır ve Arapça kökenlidir. Asele kelime kökünden gelir.

5) Azad kelimesi de yine Arapça dan gelir. Türkçede sonu t ile bitecek biçimde azat olarak kullanılır. Özgür demektir. Arapça Azade kökünden gelir.

6) Can Farsça bir kelimedir. Türkçe ve Urduca'da kullanılır. Üç dilde de aynı anlamları verir. Sevgili, hayat , ruh gibi manalar taşır.

7) Cevap Türkçe ile Urduca'nın ortak kelimelerinden biridir. Birçok ortak kelime gibi cevap da Arapça kökenlidir.

8) Dert kelimesi Farsça bir kelime olup üç dilde de aynı anlama gelecek şekilde kullanılır.

9) Dost kelimesi de Farsça bir kelimedir. Arkadaş anlamına gelecek şekilde Urduca'da da kullanımdadır.

10) Ecnebi kelimesi Arapça bir kelime olarak her üç dilde de yabancı kimse anlamında kullanılır.

11) Kalem Arapça klm kökünden gelir.Kaleme yazmak demektir. Ortak kelimelerden birisidir

12) Kitapda Arapçadan geçen kelimelerden birisidir. Ketebe fiilinden gelen bu kelime Urduca ve Türkçede Arapçada olduğu gibi kitap anlamına gelir.

13) Masum kelimesi Arapçadır. Maseme kökünden gelir. Bu da ortak kullanılan bir kelimedir.

14) Muhabbet Arapça bir kelimedir. Sadece Türkçe ve Urducada değil aynı zamanda Farsça'da da kullanılan bir kelimedir.

SONUÇ

Dil, dilbilimciler tarafından, bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının, o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem aracı olarak tanımlanmıştır.

Dilde, insan varlığının toplum içindeki binlerce yıllık yaşayışının zaman süzgecinden geçerek, billurlaşmış anlam ve özü bulunabilir. Bu bakımdan, on binlerce kelime ve şekilden kurulmuş olan dil, yapı ve işleyişinin ayrıntılarına doğru inildikçe; insan, toplum, millet ve kültür varlığına hükmeden çok yönlü ve derin anlamlı bir sistem olarak karşımıza çıkar.

Millet varlığında sosyal akrabalık bağına kuran ve toplum bilincini oluşturan çeşitli unsurlar ve ortak değerler vardır. Bunların hepsine birden kültür adı verilmektedir. Bu yönü ile kültür, bir toplumu millet haline getiren ve milletten millete değişen değerler bütünü demektir. Dil, kültürün temel taşıdır. Din ise, özellikle eski devirlerde kültürün en önemli unsuru olmuştur. Modern çağlarda bile dinin kültür üzerindeki etkisi devam etmektedir. Milletlerin inanışları, kültürlerine büyük ölçüde yön vermiştir. Kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek ve görenekler ise kültürün önemli unsurlarındandır. Büyüklere nasıl davranıldığını, yemek yeme adabları, selamlaşmak vs. bu kapsamda değerlendirilebilir. Sanat eseri, belirli bir kültür içinde yetişen sanatçı tarafından ortaya konur ve o kültürün özelliklerini kuşaklar boyunca taşır. Böylece, kültürün devamlılığını sağlar. Örneğin; Mimar Sinan'ın yaptığı Edirne'deki Selimiye Camii, dünya mimarlığının o zamana kadar eriştiği en yüksek aşama olarak değerlendirilmekte ve o kültürün özelliğini günümüzde de ortaya koymaktadır. Kültürü; temsil eden tanıtan ve yayan sanattır. Bir milletin geneline hakim olan hayat felsefesidir. Çoğu zaman dünya görüşü, kültürün diğer unsurlarının etkisiyle şekillenir. Özellikle din, tarih, gelenek ve görenekler burada sayılabilir. Milleti bir ağaç gibi düşünürsek bunun kökleri tarihtir. Millet, tarihinden beslenir, ona bakarak geleceğini çizer. Nereden geldiğini bilen milletin nereye gideceğini kestirmesi daha kolaydır. Tarih bu önemli işlevi ile kültürü şekillendirir.

Türk dili Avrupa'dan biraz daha geniş bir alanda konuşulmakta 3 farklı alfabe ve 20'den fazla yazı diliyle varlığını sürdürmektedir. Dünyada hiçbir millet bu kadar geniş

bir alanda bu kadar hareketli ve köklü bir geçmişe sahip olmamıştır.Şu devletler içerisinde Türkler yaşamakta ve Türkçe konuşulup yazılmaktadır: Çin, Moğolistan, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Afganistan, İran, Irak, Suriye, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Makedonya, Romanya, Polonya, Ukrayna, Moldovya.

Hintlilerin Türklerle ilişkileri çok eski tarihlere dayanmaktadır. M.Ö. 1000’li yıllarda Hintliler demiri kullanmaya başladılar. Hindistan’a demiri o dönemlerde Orta Asya Türklerinin getirdiği yönünde kayıtlar mevcuttur. Hatta Hindistan’daki yerli dillerde birçok Türkçe kelime vardır. Bunların M.Ö.2500-1500 yılları arasında yayılmış olabileceği yönünde görüşler tebliğ edilmiştir.

VI. yy.a kadar bu bölgede etkin olan Kuşanlar’dır.Tamamen Türk adı olan MANAS kelimesi de bu dönemde Brahmaputra nehrinin bir koluna ad olarak verilmiştir.

Urdu dili, Gaznelilerden başlayarak sarayda Türkçe konuşan sultanların teşvikleri daha sonraki Hint-Türk sultanlıkları dönemlerinde ordunun çoğunu oluşturan Türk kökenli askerlerin dilleriyle yerli halk dillerinin karışımıyla şekillenmiştir.Başlangıçta ordu mensubu kişilerin konuştuğu bir dil olması sebebiyle bu dile Ordu; bölgesel telaffuz değişimiyle Urdu denmiştir. Urdu dilinin oluşmasında Müslüman sufilerin mistik ilim kaynağı olan temel diller, Arapça ve Farsça'nın da büyük katkısı olduğu açıktır. Böylece Urdu dili, içinde barındırdığı komşu dil ve kültürlerle kaynaşabilme esnekliği sayesinde çok geçmeden halkın ortak dili haline gelmiş ve kısa sürede edebiyat dili olgunluğuna ulaşmıştır. Urdu dili, farklı kültür ve dil unsurlarını günümüzde de içinde barındırmaktadır.

Çalışmamız için Hindistan’da 22 ve Türkiye’de 9 kütüphane olmak üzere toplam 31 kütüphaneden eserler taranmıştır.

Hindistan’da Türk Sultanlığının kurulmasıyla, bölgede Müslüman dünyasına açılan bir kapı oluşmuştur.Hindistan topraklarında Türk hâkimiyetinin kurulmasıyla burada yeni bir dilin meydana gelmesi söz konusu değildir. Fakat yine de bu olay Hindistan’daki bütün dillerin gelişmesinde belli bir etki yapmıştır. İlk, Hintlilerin yabancı dilli hâkimlerle bağlantı kurması dilin kelime hazinesine yeni sözcükleringeçmesine neden olmuştur. İkinci olarak, Kuzey Hindistan’ın engin

topraklarını birleştirmede bir dili bölge diline kadar yükseltmiştir, çünkü merkezî hâkimiyetin genişlemesi sonucu merkezde kullanılan dilin de uygulanma alanı genişlemiştir. Bu, Khari-Boli lehçesinden kaynaklanan Hindustani lehçesidir.

Hintçedeki Türkçe öğeler, Türk ve Hint kültür ve dil ilişkilerinin sonucudur. Yabancı kelimeler ise yüzyıllık tarihi içeren tarihi ve kültürel bağlantıların yeni bir görünüşüdür. Yapı bakımından çok değişik olan Türk lehçeleriyle Hintçe kelime unsurlarının birbirleriyle alış verişi olayına coğrafik, kültürel, tarihi ve sosyal etkenlerin neden olduğu söylenebilir.

Hintçede yer alan Türkçe kelimeler yaşamın çeşitli alanlarını kapsar. Bunlar günlük tüketim eşyaları, yemekler, akraba ve giysilerin adlarını karşılayan kelimeler ve askeri terminolojidir.

Tüketim Eşyaları: Hintçede aile ve yaşama ait terimler aslında kendi öz kelimeleri ve Arapça, Farsça asıllıdır. Buna rağmen günlük yaşamda, ev işlerinde kullanılan ufak tefek eşya isimleri arasında Türkçeden geçmiş sözcükler de mevcuttur. Örneğin, कची(qayınca) – makas, चाक (çaku) – çakı, mutfak bıçağı, चिलमची (cılamca) yıkanmak için kullanılan tas, leğen vb.

Yemek İsimleri: कवुरमा (kavurma) – kavurdak, kızartılan böbrek ve et vb.

Akrabalık İsimleri: आगा (aga) – ağabey, दादा (dada) – dede, baba, आपा (apa) – abla, बीबी(bibi) – hanım, eş, आबा (aba) – baba, babalık, खातून (hatun) – kadın, hanım.

Elbise İsimleri: कुरता (kurta) – gömlek, yelek, कुरती (kurti) – yelek, bluz (kadınlar için) vb.

Hintçeye geçen Türkçe kelimelerin en büyük kısmını askeri terminoloji oluşturmaktadır. Silah isimleri: तमनचा (tamanca) – tabanca, तोप (top) – top, बंदूक(banduk) – tüfek.

Mimari anıtlardan bahsedecek olursak, Delhi Türk Sultanlığı esnasında Hindistanda İslâmî yapıların üstünlük kazanması, ayrıca camilerin, minarelerin, mezarlıkların ve medreselerin inşa edilmesi dikkati çeker. Heykelle süslenmeksizin

yapılan fakat uygun, oranlı ve muhteşem yapılar Hindistan için bir yenilik sayılmıştır. Dehli Sultanlığının devlet dili olan Farsçanın gelişmesi Hindistan'da bu dilde edebiyatın, ayrıca şiirin meydana gelmesini sağlamıştır. Bununla birlikte Kuzey Hindistan'da Hint grameriyle Farsça Arapça sözcüklerin bir araya gelmesi suratiyle Urduca'nın meydana gelmesine büyük bir etki yapmıştır. "Urdu" kelimesi ta başta bahsedildiği üzere alış veriş merkezleri bulunan Müslüman hâkimlerin ordugâhlarına denmiştir. Sonraları bu alış veriş merkezlerin dili öyle bahsedilmeye başlanmıştır.

Türkçe ile Hintçe-Urduda arasında birçok ortak kelime mevcuttur. Bunlardan bazıları :

Türkçe	Hintçe-Urduda
Hakan	hakan
Kanat	kanat
Kaz	kaz
Ordu	urdu

Türkçe ve Hintçe-Urduda arasında ortak Arapça kelimeler de yer almaktadır. Bu kelimelerden bazıları şunlardır:

Arapça	Türkçe	Hintçe-Urduda
جواب	cevap	javab
أجداد	ecdat	ajdad
أجنبي	ecnebi	ajnabi
أدبيات	edebiyat	adebiyat
أهمية	ehemmiyet	ahmiyat
أمر	emir	amir

Türkçe tıpkı Arapça gibi Farsçadan da kelime alış verişinde bulunan bir dildir. Dolayısı ile Türkçe ile Hintçe-Urduda arasında çok sayıda Arapça kelime yer almaktadır. Bu kelimelerden birkaçı şunlardır:

Farsça	Türkçe	Hintçe-Urduca
افسانا	efsane	efsane
اگر	eğer	egar
البتہ	elbette	elbette
اومید	ümit	umit
جانیم	canım	canam
بازار	pazar	bazar

Türkçe ve Hintçe-Urducada ortak Avrupa Dilleri kelimeleri de mevcuttur. Bu dillerden ilk olarak Fransızca'yı ele alalım. Hem Türkçe hem Hintçe-Urduca hem de Fransızca'da ortak olan kelimelerden birkaçı şöyledir:

Fransızca	Türkçe	Hintçe-Urduca
Groupe	grup	group
Homogène	homojen	homojen
İllusion	illüzyon	illusion
Statistiques	istatistik	istetiştik
İsolation	izolasyon	izolation

Türkçe ile Hintçe-Urduca'da ortak kelime hazinesine sahip olan bir başka Avrupa dili ise İngilizcedir. Ortak kelimelerden bazıları şunlardır:

İngilizce	Türkçe	Hintçe-Urduca
Photocopy	Fotokopi	Fotokopy
Parking	otopark	Parking
Packet	Paket	Paket
Panic	Panik	Panik
Pants	pantolon	Pants

Görülüyor ki,Türkçe ve Hintçe-Urduca'da hem Türkçe Hintçe-Urduca ortak kelimeler,hem Farsça, Arapça hem de İngilizce Fransızca ortak kelimeler bulunmaktadır.Bu iki dili hem birbirlerini etkilemişler hem de her ikisi de ortak dillerden etkilenmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Azad, A. K. (1989). *India Wins Freedom: The Complete Version*. Stosius Inc/Advent Books Division.
- Banu, Y. (1999). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Bilkan, A. F. (1998). "Hindistan Kütüphanelerindeki Türkçe Divânlar". *Journal of Turkish Studies*, 22, 33-48.
- Bilkan, A. F. (2006). "Hindistan Kütüphanelerindeki Türkçe El Yazmaları ve Hindistan'da Türkçe" [Bildiri]. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Ed.). *Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri, 31 Ekim-1 Kasım 2002*, (ss. 351-369). Ankara: Mattek Matbaacılık.
- Çolakoğlu, S. (2012). "Turkey-India Relations in the Framework of Ankara's New South Asian Strategy". *USAK Yearbook of Politics and International Relations*, 5, 325-328.
- Encyclopædia Britannica, Inc.(1987). *The Encyclopædia Britannica* (15. Ed.). London.
- Faruqi, S. R. (2001). *Early Urdu Literary Culture and History*. New Delhi: Oxford University Press.
- İran İslam Cumhuriyeti Büyükelçiliği Kültür Müsteşarlığı.(1989). *Farsça-Türkçe ve Türkçe-Farsça Ortak Kelimeler Sözlüğü*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Kahya, E. (2006). "İlkçağda Hindistan-Türk Düşüncesi Arasındaki İlişkiler"[Bildiri]. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Ed.). *Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri, 31 Ekim-1 Kasım 2002*, (ss. 257-273). Ankara: Mattek Matbaacılık.
- Kaplan, M. (1986).*Kültür ve Dil* (4. bs.). İstanbul: Dergah Yay.
- Kaşgarlı, M. (1984).*Divane-Lügati-Türk*. (Çev.:Besim Atalay). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. (1074).
- Khattak, P. (1987). *Urdu aur Turki kay Mushtarik Alfaz*. İslamabad: Muqtedarah Qaumi Zuban.
- King, C. (1994). *One Language, Two Scripts: the Hindi Movement in Nineteenth Century North India*. New Delhi: Oxford University Press.
- Konukçu, E. (2006). "Hindistan'daki Türk Devletleri"[Bildiri]. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Ed.). *Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri, 31 Ekim-1 Kasım 2002*, (ss. 63-71). Ankara: Mattek Matbaacılık.

- Naim, C. M., Kamal, A., Rai, A., & Faruqi, S. R. (1995). *Urdu: Whence and Whither?* A special section in Annual of Urdu Studies 10.
- Orsini, F. (2010). *Before the Divide: Hindi and Urdu Literary Culture*. New Delhi: Orient Blackswan Pvt. Ltd.
- Ozkan, M. (2010). "Can the Rise of 'New' Turkey Lead to a 'New' Era in India-Turkey Relations?" *New Delhi: Institute for Defence Studies & Analyses*, 9-15.
- Özcan, A. (1992). *Pan-İslamizm, Osmanlı Devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1914)*. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Palabıyık, M. H. (2006). "Hint Dinleri ve İslam"[Bildiri]. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Ed.). *Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri, 31 Ekim-1 Kasım 2002*, (ss. 275-338). Ankara: Mattek Matbaacılık.
- Prasad, I. (1936). *History of the Qaraunah Turks in India*. Allahabad: (Printing house name).
- Ray, K. (24 August 2012). *Origin of Indian Languages Traced to Turkey*. <http://www.deccanherald.com/content/274020/origin-indian-languages-traced-turkey.html>
- Sadık, T. (1992). *Sorular ve Cevaplarla Kültür, Edebiyat ve Dil*. Ankara: Ecdad Yayınları, www.anadilim.org (E.T. 16.07.2014)
- Shackle, C., & Rupert, S. (1990). *Hindi and Urdu Since 1800: A Common Reader*. London: University of London, School of Oriental and African Studies.
- Singh, K. G. (11 May 2013). *Contribution of Turkic Language in the Evaluation and Development of Hindustani Language*. <http://www.boloji.com>
- Türk Dil Kurumu (1994). *Türkçe Sözlük* (14. Bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkmen, F. (2006). "Hint-Türk Folklor Etkileşimi"[Bildiri]. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Ed.). *Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri, 31 Ekim-1 Kasım 2002*, (ss. 339-350). Ankara: Mattek Matbaacılık.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Gous Mashkooor KHAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Hindistan, 15.05.1974
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Jawaharlal Nehru University
Y. Lisans Öğrenimi	Jawaharlal Nehru University
Bildiği Yabancı Diller	Türkçe, İngilizce, Farsça, Hintçe, Orduca, Özbekçe
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Jawaharlal Nehru University
İletişim	
E-Posta Adresi	gousgkhan@gmail.com
Tarih	07.08.2014